

LEADER-meetme projektitaotluste taotlusvoorude avamine lk 2 / Viljandi valla aasta haridustöötaja on Kristi Pajuste lk 3 / Olümpiavõit tuli meile! lk 7 / Viljandist Stockholmi! lk 23

Viljandi vald
kutsub!

20.00 PIDU
ANSAMBLIGA
BIERBRAUEN
BRATWÜRSTEN
BRASS BAND

VILJANDI PÄRIMUSMUUSIKA AIDAS
5. NOVEMBRIL 2016

18.00 Pidulik
kontsert-aktus
Pidupäevakõned

Tänamine ja
tunnustamine

Kontsert

vaheajal banketilaud

pilet sünnipäevapeole 5 €
(müügil rahvamajas ja kohapeal)

VILJANDI VALLA
III SÜNNIPÄEV

Noppeid vallavalitsuse septembrikuu istungitelt

• Jäeti rahuldamata 43 taotlust, kes soovisid hajaasutuse programmist toetusi.

• Eraldati reservfondist vahendid Uusna Lasteaia „Tõruke“ kooliks ettevalmistusrühma töötajate töötasustamiseks.

• Nimetati AS-i Viljandi Veekeskuse asutamistingimuste üle läbirääkijateks Sulev Kannimäe, Tarmo Loodus, Hellar Mutle, Kaupo Kase ja Ene Saar.

• Kinnitati Viljandi valla aasta haridustöötajaks Kristi Pajuste.

• Eraldati reservfondist Viiratsi Lasteaiale „Rüblük“ rahalisi vahendeid loogopeedi ametikoha suurenemisest tingitud töötasukulude katteks.

• Kinnitati heakorralduskursi „Kaunis Kodu“ ülevaatus tulemused.

• Otsustati korraldada Viljandi valla haldusterritoriaalse korralduse ja hal-

dustsuse piiride muutmise kaasevana elanike arvamuse väljaselgitamine.

• Otsustati välja kuulutada Uusna Lasteaia „Tõruke“ direktori vaba ametikoha täitmiseks konkurss ja moodustada konkursi läbiviimise komisjon.

• Korraldati hange elektrienergia ostmiseks.

• Kuulutati välja uus hange „Investeeringislaenu võtmine 2016“.

• Hoone osadele Ridaelamu tee 2 Heimtali külas määrati numbrid.

• Kooskõlastati suurkaevu asukohti.

• Anti üürile sotsiaaleluruume Saarepeedi rahvamajas, Paistu külas Raamatukogu tee 2a, Tohvri külas Tohvri teel.

• Määrati lähiaadressid Ruudikülas ja Vana-Võidu külas.

• Anti välja eelhaldusakt, millega määratakse lähiaadressid Marna külas asuvaltele katastriüksustele.

Vallavolikogu erakorralisel istungil 14.09.2016

Valiti Vabariigi Presidendi valimiskogusse salajasel hääletamisel vallavolikogu esimees Hellar Mutle.

Vallavolikogu istungil 28.09.2016

• Arutati „Viljandi valla arengukava 2015–2018“ muutmist ja täiendamist ning Viljandi valla eelarvestrateegiat aastateks 2017–2020. Mõlemad eelnõud suunati II lugemisele ja avalikustati valla kodulehel.

• Võeti vastu 2016. aasta II lisaeelarve.

• Anti nõusolek Viljandi valla osalemiseks rahvusvahelises projektis „Green Railway“. Viljandi vald garanteerib omafinantseeringu tasumise 15% ulatuses (ligikaudu 7614.00 eurot) vallapoolse projekti kogumaksumusest. Vidzeme Turismiassotsiatsioon, koostöös Põhja-Läti ja Lõuna- ning Lääne-Eesti omavalitsustega on planeerimas rahvusvahelise matkaraja arendamist võttes aluseks vana kitsarööpmelise raudtee, mis ühendas ülalmainitud piirkondi. Viljandi vallas kulgeb vana raudteetamm Viljandi linna piirist Loodi-Heimtali teeni Ramsi alevikus.

• Otsustati osaleda Viljandi Veekeskus aktsiaseltsi asutamisel ning kiideti heaks Viljandi Veekeskuse aktsiaseltsi põhikirja ja asutamislepingu projektid.

• Kinnitati Vana-Võidu Lasteaia arengukava aastateks 2016–2018.

• Otsustati võõrandada otsustuskorras Viljandi vallale kuuluv korteriomand aadressiga Viljandi vald, Uusna küla, Pärna tee 10 korter 1.

• Lubati vallavanemal AS-ga Nordea Finance Estonia pikendada 7 (seitsmeks) kuuks (perioodiks 01.09.2016. a – 31.03.2017. a) liisingulepingut Viljandi Vallavalitsuse kasutuses oleva sõiduauto Honda Civicu (registreerimisnumber 438BFH) osas.

• Tunnustamise kord Viljandi vallas suunati III lugemisele

• Võeti vastu Viljandi valla õpilaste ja nende juhendajate tunnustamise kord, mis jõustub 01.01.2017.

LEADER-meetme projektitaotluste taotlusvoorude avamine Mulgimaa Arenduskoja tegevuspiirkonnas aastal 2017

Projektitoetuse taotlust saavad esitada Abja, Halliste, Helme, Hummuli, Karksi, Põdrala, Tarvastu, Viljandi vallas ning Mõisaküla ja Tõrva linnas tegutsevad ettevõtjad, mittetulundusühingud (MTÜ), kohalikud omavalitsused (KOV) ja sihtasutused (SA).

16. jaanuar – 3. veebruar 2017 a. on avatud taotlusvoor **II meetmele** „Küla-keskkonna ja kogukonna arendamine“. Taotleda saavad MTÜd (sh kohalik tegevusgrupp), SAD ja KOVid. Toetust antakse kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest. Toetuse maksimumsumma on 25 000 eurot taotlusvooru kohta.

6.–24. märts 2017 a. on avatud taotlusvoor **III meetmele** „Paikkonna omapära ja konkurentsivõime tugevdamine“. Taotleda saavad ettevõtjad, MTÜd (sh kohalik tegevusgrupp), SAD ja KOVid. Toetust antakse MTÜle, KOVile ja Sale kuni 90%, ettevõtjale 60% abikõlblike kulude maksumusest. Toetuse maksimumsumma on 30 000 eurot taotlusvooru kohta.

24. aprill – 12. mai 2017 a. on avatud taotlusvoor **I meetmele** „Ettevõtluse arendamine“. Taotleda saavad tegutsevad ettevõtjad. Toetust antakse kuni 60% abikõlblike kulude maksumusest. Toetuse miinimumsumma on 2000 eurot ja maksimumsumma 50 000 eurot taotlusvooru kohta.

Igasse meetmesse saab esitada ühe projektitoetuse taotluse taotleja kohta, välja arvatud ühisprojektid. **Info taotlemisega seonduva kohta on MTÜ Mulgimaa Arenduskoja kodulehel <http://www.mulgimaa.ee/mak>.** Taotluste esitamine toimub elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu.

Meetmenõustajate vastuvõtt Mulgimaa Arenduskoja büroos, Abja-Paluoja, Pärnu mnt. 30 a, tööpäeviti 8.00–16.30

Alates 6. detsembrist 2016 a. meetmenõustajate vastuvõtt:

Mulgimaa Arenduskoja büroos, Abja-Paluoja, Pärnu mnt. 30 a, tööpäeviti 8.00–16.30

Tõrva Linnavalitsuses, Tõrva, Kevade 1 teisipäeviti 8.30–17.00

Tarvastu Käsitöökoda, Mustla Posti 52 kolmapäeviti 9.30–18.00

Viljandi Vallavalitsus, Viljandi, Kauba 9 neljapäeviti 9.30–18.00

Soovitav on eelnevalt kokku leppida vastuvõtu aeg telefoni teel.

Meetmenõustajate kontaktandmed:
Raili Uibopuu 5307 8283,
raili.uibopuu@mulgimaa.ee
Külläi Starke 513 7241,
kylli.starke@mulgimaa.ee

Ühinemisest ja veekeskusest

Hellar Mutle,

Viljandi
Vallavolikogu
esimees

Valdade ühinemise protsess on jõudnud sinnamaani, et nii rahva arvamuse välja selgitamine rahva-koosolekutel kui ka hääletamine oma seisukoha andmiseks on läbi saanud. Jäänud on veel pidada ühinemiskomisjoni üks viimaseid istungeid, kus analüüsitakse tehtud ettepanekuid ning kui vaja, siis viiakse sisse viimased muudatused ühinemislepingusse.

Viimasel Viljandi valla volikogul sai ühinemislepingu projekt ka meie volikogult oma heakskiitva hinnangu, kuid tähtis on see, et kõigi ühinevate valdade volikogud oleksid sama meelt. Selleks kutsume üsna pea kokku volikogude ühisistungi. Usun, et sellega on meie pikaajaline ettevalmistustöö lõppenud ja leping saab allkirjastatud.

Ühinemisega seoses on tekkinud veel üks kirgi küttev teema, mida tahaksin veidi lahti rääkida. See on ühinemispreemia kasutamine ja Viljandi veekeskuse rajamises osalemine.

Liituvatele valdadele on riigi poolt määratud ühinemispreemia, mis kujuneb

elanike arvu põhisel. See raha leiab kasutust ühineva valla huvidest ja vajadustest lähtuvalt.

Lisaks ühinemispreemiale on Viljandi vallale ette nähtud lisapreemia 500 000 eurot, sest meie elanike arv saab liitumisjärgselt olema rohkem kui 11 000. Selle summa kasutamise üle peeti pikalt aru ning otsustati, et mõistlik on see investeerida aktsiaseltsi, mille ülesanne on rajada Viljandisse ujula-veekeskus. See suur ühisprojekt kahasse koos Viljandi linnaga annab võimaluse korraldada kogu maakonna laste ujumisõpet alates väikelastest kuni kooliealisteni ning läbi viia ujumistreeninguid.

Veekeskuse asukoht saab olema Viljandi spordihoone taga, et kogu kompleksi piires saaks kaasata ka teisi seal tegutsevaid treening-gruppe. Samuti on kesklinna asukoht soodne bussiihenduse mõttes maalt tulijatele. Viljandis asuvate koolide õpilastele ja lasteasutustele on sinna pea võrdne maa astuda, et oma ujumistunde läbi viia. Loodame, et populaarsust kasvatab ka tervisesport, vesivõimlemine ning vee-aeroobika, sest rahva tervislike eluviiside parendamiseks on siis palju paremad võimalused.

Veekeskuse saunad ja lõbustusatraktsioonid aga peaksid meelitama seda sihtgruppi, kes annab piletitulu ja aitab kogu kompleksi majandada.

Selle ettevõtmise kohta olen kuulnud palju positiivset vastukaja, kuid on ka

ÜHINEMISHOOS

neid kes arvavad et veekeskus puudutab vaid Viljandi lähiümbruse elanikke ja kaugemate piirkondade rahvast niipalju mitte ning et seda raha võiks hoopis ääremaadele investeerida. Ega selle tõttu muid piirkondi vaeslapse ossa jäeta, aga antud juhul on vaja mõelda ühistele huvidele ja eesmärkidele.

Selge on see, et Viljandi valla asustustihedus on juba Viiratsi ning Ramsi alvikest tulenevalt selgelt Viljandi keskmega aga ka rahva liikumine on selgelt suunaga Viljandisse. Siin käiakse tööl, arsti juures, poes, koolis, huviringides ning sportimas. Julgen väita, et rajatava veekeskuse asukoht on õigesti valitud ning teenuse kättesaadavuse seisukohast puudutab suuremat osa valla elanikke.

Usun, et veekeskus muutub sagedaseks külastuskohaks ka Viljandist kaugel elavate vallakodanike seas. Hetkel käiakse ju Tartus, Pärnus, Abjas ja kaugemalgi. Kindlasti hakkab vald kaasa rääkima ka transpordivõimaluste loomisel veekeskuse külastamiseks nii lastele kui täiskasvanutele.

Igal juhul on Viljandi vald asunud osalema kahes suures ja tulevikku vaatavas protsessis ning usun, et nii valdade liitumine kui ka veekeskuse rajamine aitavad meil saavutada üht peamist eesmärki – et valla elanikkond ei väheneks ja et meil kõigil oleks siin parem elada.

Viljandi valla aasta haridustöötaja on Kristi Pajuste

Neljapäeval, 6. oktoobril tähistati Viljandi vallas õpetajate päeva aktusega Heimtali koolis, kus tehti teatavaks valla aasta õpetaja auhinnetuse kandja, tervitati tänanud valla haridustöötajate perega liitunud 21 uut õpetajat ning tänati kolme töölt lahkunud pikaajast pedagoogi.

Viljandi valla aasta haridustöötaja staatuse vääriliseks otsustas hariduskomisjon seitsme nominendi seast nimetada Kristi Pajuste, kes on Paistu kooli huvijuht ja tunnustatud tantsuõpetaja.

Kristi Pajuste ei teinud saladust, et komisjoni otsus oli talle enne nominatsiooni teatavaks tegemist teada ning seetõttu jäid üllatuspisarad kolleegidel nägemata. «Üllatus oli see, et mind nominendiks seati. Loomulikult on mul hea meel – kes meist ei tunneks kiitusest rõõmu,» kõneles ta.

Viljandi valla aasta haridustöötaja on suuremale hulgale rahvakultuuri austajatele enam teada tantsuõpetajana. Tema juhendada on kuus Viljandi valla rühma, lisaks üks täiskasvanute segarühm.

Veidi mõeldes tõdeb Pajuste, et lisaks kolmele laste ja neljale täiskasvanute tantsurühmale on tal tööd lasteadeade liikumisrühmadega. «Koolides on mul tantsurühmad Paistuse ja Holstres,» täpsustas õpetaja.

Kristi Pajuste esitas valla aasta haridustöötajaks tema otsene ülemus, Paistu kooli direktor Merike Kald. Koolijuht asus pärimise peale vurinal ette lugema Pajuste tegemisi ning tõdes, et nimekiri on aukartustäratavalt pikk. «Kristi ei ole mitte ainult õpetaja, vaid ta on ka paljude tantsude autor: tänavusel Mulgi peol esitati viit tema loodud tantsu.»

Direktor meenutas, et kui eelmisel aastal hakati praeguste kaheksanda klassi õpilastele uut klassijuhatajat otsima, tuli õpilastelt endilt soov Kristi Pajuste õpetajaks saada. Kooli huvijuhina on Kristi Pajuste noortetevgevusega seotud ka õpetöövälisel ajal.

«Meil on hea meel, et meil on selline tubli kolleeg,» lausus Merike Kald.

Madis Luik

Foto: RAIVO LAIDMA

Viljandi valla aasta haridustöötaja staatuse vääriliseks otsustas hariduskomisjon seitsme nominendi seast nimetada Kristi Pajuste.

Viljandi valla õpilaste ja nende juhendajate tunnustamise kord

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 3 punkti 2 ja § 22 lõike 1 punkti 5 alusel.

§ 1. Viljandi valla õpilaste ja nende juhendajate tunnustamise korra eesmärk

(1) Viljandi valla õpilaste ja nende juhendajate tunnustamise korra eesmärk on väärtustada õppimist ja enesearendust. Haridusalase tunnustamise eesmärk on toetada õpilaste aktiivset eluhoiakut ja eetilisi väärtushinnanguid ning motiveerida õpilasi edu saavutama.

(2) Määrusega reguleeritakse haridus-alast tunnustamist järgmiselt:

- 1) kõrgkooli lõpetamine cum laude;
- 2) gümnaasiumi lõpetamine medaliga;
- 3) põhikooli lõpetamine kiitusega;
- 4) kutseõppeasutuse lõpetamine kiitusega;

5) huvikooli põhiõppe lõpetamine kiitusega;

6) maakondlikel, piirkondlikel, vabariiklikel, rahvusvahelistel olümpiaadidel ja/või konkurssidel ja/või võistlustel edukas osalemine.

(3) Haridusalane tunnustus on Viljandi valla rahaline hariduspreemia (edaspidi hariduspreemia):

- 1) õpilase juhendajale või treenerile (edaspidi juhendaja);
- 2) Aasta haridustöötajale;
- 3) Aasta noorele haridustöötajale.

§ 2. Õpilaste ja juhendajate haridus-alane tunnustamine

(1) Hariduspreemia on Viljandi Vallavalitsuse (edaspidi vallavalitsus) poolt makstav rahaline preemia õpilasele, kelle Eesti rahvastikuregistrijärgne elukoha aadress on Viljandi vald.

(2) Väärtustamaks haridust ja õppimist, tunnustab vallavalitsus kõrgkooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, põhikoolide ja huvikoolide põhiõppe lõpetajaid valla tänukirjaga ja rahalise hariduspreemiaga järgmiselt:

1) kõrgkooli lõpetanule cum laude 500 eurot;

2) gümnaasiumi kuldmedaliga lõpetanule 300 eurot;

3) gümnaasiumi hõbemedaliga lõpetanule 200 eurot;

4) põhikooli kiitusega lõpetanule 100 eurot;

5) kutseõppeasutuse kiitusega lõpetanule 300 eurot;

6) huvikooli põhiõppe kiitusega lõpetanule 50 eurot.

(3) Rahvusvahelistel või vabariiklikel aineolümpiaadidel või konkurssidel või võistlustel eduka esinemise eest tunnustab vallavalitsus VII–XII klassi õpilast ja juhendajat valla tänukirjaga ning rahalise hariduspreemiaga järgmiselt:

1) I koht – õpilane 100 eurot ja juhendaja 50 eurot;

2) II koht – õpilane 70 eurot ja juhendaja 35 eurot;

3) III koht – õpilane 50 eurot ja juhendaja 25 eurot.

(4) Maakondlikel või piirkondlikel aineolümpiaadidel või konkurssidel või võistlustel eduka esinemise eest tunnustab vallavalitsus I–III koha õpilast ja juhendajat valla tänukirjaga ning hariduspreemiaga järgmiselt:

1) I koht – õpilane 50 eurot, juhendaja 25 eurot;

2) II koht – õpilane 40 eurot, juhendaja 20 eurot;

3) III koht – õpilane 30 eurot, juhendaja 15 eurot.

(5) Võistkondlikul rahvusvahelistel või vabariiklikel või maakondlikel või piirkondlikel aineolümpiaadidel või konkurssidel või võistlustel premeeritakse võistkonna liikmeid, kelle rahvastikuregistrijärgne elukoha aadress on Viljandi vald, igalt 50% ulatuses määruse § 2 lõikes 3 ja 4 ettenähtud hariduspreemiast.

§ 3. Hariduspreemia määramine

(1) Hariduspreemia määramiseks § 2 lõike 2 punkti 1 alusel esitab kõrgkooli lõpetaja kirjaliku taotluse vallavalitsusele kuu aja jooksul peale lõpetamist, milles märgitakse:

1) taotleja ees- ja perekonnanimi, isikukood ja elukoha aadress;

2) kõrgkooli lõpetamist cum laude tõendav dokument;

3) arvelduskonto omaniku nimi, arvelduskonto number.

(2) Hariduspreemia määramiseks § 2 lõike 2 punktide 2-6 alusel esitab vallavalitsuse haridusspetsialisti ettepanekul vallavalitsusele direktor õppenõukogu otsuse alusel kohe pärast nominaalse õppeperioodi lõppu taotluse, milles märgitakse:

1) tunnustamisele esitatava õpilase ees- ja perekonnanimi, klass, elukoha aadress;

2) millist tunnustust taotletakse/millise saavutuse eest tunnustatakse.

(3) Hariduspreemia määramiseks § 2 lõike 2 punktide 3-5 alusel esitab tulemus saavutanud õpilase lapsevanem, eestkostja või juhendaja vastavalt saavutatud tulemustele kirjaliku esildise vallavalitsusele kuu aja jooksul tunnustuse saamisest, milles märgitakse:

1) tunnustamisele esitatava õpilase ees- ja perekonnanimi, elukoha aadress;

2) juhendaja ees- ja perekonnanimi;

3) saavutatud olümpiaadi või konkursi või võistluse tulemus;

4) tunnustust kinnitava dokumendi koopia;

5) arvelduskonto omaniku nimi, arvelduskonto number.

(4) Hariduspreemia määratakse vallavalitsuse korraldusega, mille eelnõu koostab vallavalitsuse haridusspetsialist. Korralduses märgitakse muuhulgas:

1) tunnustatava õpilase ja/või juhendaja ees- ja perekonnanimi;

2) millise saavutuse eest tunnustatakse;

3) hariduspreemia suurus.

§ 4. Hariduspreemia üleandmine

(1) Tänukirja annab koolide lõpetajatele üle Viljandi Vallavolikogu või vallavalitsuse esindaja õppeperioodi lõpus toimival pidulikul lõpuaktusel või valla korraldataval tunnustussündmusel.

(2) Tänukirja annab aineolümpiaadil või konkursil või võistlusel edukalt osalenud õpilasele ja juhendajale üle Viljandi Vallavolikogu või vallavalitsuse esindaja õppeperioodi lõpus toimival pidulikul aktusel või valla tunnustussündmusel.

(3) Hariduspreemia kantakse hariduspreemia saaja pangakontole vallavalitsuse korralduse alusel, millelt tasub vallavalitsus seadusega ettenähtud maksud.

§ 5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 01.01.2017. a.

Kaupo Kase

vallavolikogu aseesimees

Ramsi Vaba Aja Keskuse ringid 2016.a

Esmaspäeviti	kell 18.30	JOOGA
Teisipäeviti	kell 18.00	Tantsutund lastele ja noortele
Kolmapäeviti	kell 16.00 kell 17.00 kell 17.30 kell 18.00	meisterdamine noorematele meisterdamine vanematele naisansambel OLLA DAAM näitering lastele
Neljapäeviti	kell 19.00	rahvatantsurühm VABAJALG
Pühapäeviti	kell 17.00 kell 19.00	rahvatantsurühm PÄRILISED rahvatantsurühm VABAJALG
JÕUSAAL AVATUD: Teisipäevast-reedeni	kell 11.00 – 19.00	
Laupäev	kell 11.00 – 15.00	

Vaade näitusesaali, autor: Heiti Priimets

Anu Raua vaibad mõjutavad Riigikogu tööd

14. septembril avati Riigikogu galeriis Anu Raua vaipade näitus. Minu jaoks oli see esmakordne Riigikogu hoone külastus. Esmamuljena majja sisse astudes, et koridorides seivad äraoleval ilmel tegusad inimesed. Siis aga köitsid pilku hoopis seintel olevad vaibad oma rõõmu ja elutarkusega. Näituse avamine oli südamlilik ja soe, nagu see ikka kipub olema Anuga seotud üritustega. Kohal oli palju kunstiniku sõpru ja mõttekaaslasi. Kutsutud külalisteks olid ka Anu Raua auväärses eas ristiema ja tema enda noored ristilapsed, mis tegi sündmuse eriti armsaks. Avakõne pidas Viljandimaa mees riigikogus Helir Valdor Seeder. Anu Raud aga avaldas arvamust, et tema vaibad Riigikogu seintel võiksid avaldada rahustavat mõju presidendivalimiste eelsel küllaltki närvesööval ajal. Naljaga pooleks ütles hiljem Anu Raud, et tema vaibad muutsid otsustajad nii rahulikuks, et valimised venisid pikale. Ehk on see märgiline, et just nüüd sai Eesti endale ajaloo esimese naispresidendi ja seda Riigikogus.

Kai Oidermaa

Anu Raua vaip „Vabadus“, mis on üleval Riigikogu hoones, autor: Erik Peinar

Helir-Valdor Seeder Anu Rauda näituse avamise puhul õnnitlemas, autor: Erik Peinar

Eesti silmapaistva tekstiilikunstiniku Anu Raua isiknäitus „Vabadus“ on eksponeeritud Toompea lossi kunstisaalis, Riigikogu hoone II korrusel ja konverentsisaalis.

Anu Raua professionaalse loometee algus jääb juba üliõpilaspõlve. Alates Eesti Riikliku Kunstiinstituudi lõpetamisest 1967. aastal on ta olnud lahutamatu seotud eesti rahvakunsti uurimise ja kogumisega. Aastatel 1967-1970 töötas ta hinnatud rahvakunstikombinaadi UKU kunstnikuna. Anu Raud on olnud Eesti Kunstiakadeemias õppejõud ja professor Viljandi Kultuuriakadeemias, kus tema initsiatiivil ja arendamisel loodi talukujunduse ning rahvusliku käsitöö eriala. Samal ajal juhendas ta Eesti Kunstiakadeemia

tudengite suviseid etnograafiapraktikaid, mida ta teeb tänaseni. Eesti Kunstiakadeemias aitas ta kunstülikoolil luua rahvakunstiga tegeleva õppetooli. Praegu elab ja töötab kunstnik Viljandimaal Kääriku talus, kus juhendab veel pensionipõlveski Eesti Kunstiakadeemia ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilasi. Viimased kuus aastat on Anu Raud Eesti Kunstiakadeemia emeriitprofessor.

Näituse Toompeal korraldas Riigikogu Kantselei koostöös Eesti Kunstnike Liiduga. Näitus on avatud 21. oktoobrini.

Riigikogu fotoalbum, Anu Raua isikunäituse „Vabadus“ avamine, 14.09.2016
<http://fotoalbum.riigikogu.ee/v/Naitused/14092016/>

Elektrilevi katsetab hajaenergeetika lahendusi võimaliku võrguehituse alternatiivina

5. oktoobril võttis Elektrilevi ehitajalt vastu Valgemaal Hummuli vallas taluõuele rajatud päikeseelektrijaama, mis on osa Elektrilevi jaoks märgilise tähendusega pilootprojektist. Nimelt soovib võrguettevõtte testida, kas tulevikus võiks osa väiksemaid elektriliine asendada hajaenergeetika lahendustega.

“Selge on see, et tuleviku elektrivõrk peaks olema praegusest kohanemisvõimelisem. Täna on meie suureks väljakutseks see, et meie kliendid ei ole enam seal, kus on meie võrk – peaaegu igas kümnendas tarbimiskohas elektrit praktiliselt ei tarbita, kuid võrk on valmis ja seda tuleb hooldada,” selgitas efektiivsuse otsimise vajadust Elektrilevi juht Tarmo Mere.

Tema sõnul võiks üheks kulusid optimeerivaks lahenduseks olla see, et näiteks üksikutele majapidamistele, kuhu jõuab elekter pika metsaliini kaudu, paigaldaks võrguettevõtte tulevikus kuluka liiniuudenduse asemel kohaliku hajatootmisjaama koos generaatoriga. Võrguettevõtte ülesandeks jääks mõistagi ka kõik jaama käigushoidmise, hooldamise ja häirete kõrvaldamisega seonduv, just nagu see on tänagi võrguteenuse puhul. “Sellised lahendused võivad koos kõi-

kide hoolduskuludega osutada teatud juhtudel elektrivõrgu uuendamisest mitmeid kordi soodsamaks. Samuti ei ohustaks elektrivarustust sel juhul metsatrasil liinile kukkuvad puud,” lisas Mere. Tema sõnul on taolised lahendused paindlikud – kui täna näeme ulatuslikult tühjaks jäävaid tarbimiskohti, mille puhul elektriliine niivõrd paindlikult “ümber tõsta” ei saa, siis niioelda juhtmeta elektrijaotusteenuse puhul taolist takistust ei ole.

Hajaenergeetika lahendusi testib Elektrilevi neljas erineva profiiliga tarbimiskohas: selgitatakse lahenduse sobivust ühtlaselt väikese tarbimise ja hooajalise tarbimisega majapidamistes ning katsetatakse ka lahenduse võimalikku ülempiiri lähtuvalt klientide tarbimismahtudest. Pilootprojektide kestuseks plaanitakse kolm aastat, et tuleksid välja erinevad tarbimise iseloomu, ilmastiku ja muud mõjud. Samuti peab lahenduste rakendamiseks läbi käima erinevad tehnilised ja juriidilised, seadusandlusega seotud aspektid. “Kiireid otsuseid siin teha ei saa – nii meie kui ka klient peavad olema veendunud, millistes tingimustes sellised lahendused sobivad,” rääkis Mere.

Tema sõnul tähendaksid praegu kat-

setavad tehnilised lahendused jaotusvõrgule liinide uuendamisega võrreldes kokkuhoidu vähemalt 1,5 miljonit eurot. Uued lahendused aitaksid kaasa sellele, et võrguettevõtte saab ka tulevikus võrku efektiivselt majandada ilma hajaasustuse väljakutsete tõttu võrgutasu tõstmata, samuti võidaks metsaliini klient vähesema elektrikatkestuste ohu tõttu. “Esialgul katsetatavad tehnilised lahendused sobivad pigem väiksemale arvule majapidamistele, kuid kui need edukaks osutuvad, saame tulevikus selle pinnalt välja töötada mitmekesisemaid ja juba laialdasemalt kasutatavaid lahendusi,” lisas Mere. “Siis võib tekkida olukord, kus elektrivõrk ei ole tingimata mastide ja liinide katkematu ühendus, vaid eelkõige virtuaalsesse süsteemi ühendatud kogum, mis tagab kliendile stabiilse teenuse. Just seetõttu räägime uute lahenduste puhul nii öelda juhtmevabast võrguühendusest.”

Pilootprojektide päikesejaamad ehitatakse riigihangetel edukaks osutunud OÜ Energogen.

Lisainfo: Tuuli Sokmann
Elektrilevi kommunikatsioonijuht
tel 512 2562
tuuli.sokmann@elektrilevi.ee

Vanapaberi teekond uute toodeteni

Paberi ja papi eraldi kogumine

Paber ja papp tuleb kodus ning kontoris koguda kindlasti olmejäätmetest eraldi. Vanapaberi ja kartongi saab viia avalikesse või kortermajade juures olevatesse paberpakendi konteineritesse. Segapakendi konteinerisse võib suured papist kokkupressitud karbid visata koos muude plastist, metallist ja klaasist pakenditega, kuid üldiselt vanapaber segapakendi konteinerisse ei sobi.

Paberi ja papi konteinerisse sobivad vaid puhtad ja kuivad paberjäätmed. Kasutatud ühekordsed papptaldrikud sobivad olmeprügi ja õhuke majapidamis-paber biojäätmete hulka. Paberpakendi konteinerisse kumbagi neist visata ei tohi.

Mis toimub paberi ja papiga sorteerimistehases?

Puhta materjalina eraldi kogutud paber ja papp pressitakse kokku kuubikuteks ja saadetakse paberivabrikutesse. Papipressid on ka suuremate ettevõtete juures, kes isegi teenivad jäätmete müügist.

Pakendiringluse avalike segapaken-

di konteinerite abil kogutud jäätmetest eraldatakse kartong Maardus automaatiseeritud sorteerimisliinil. Tehase pakendite kogumisplatsilt tõstab kopplaadur materjalid suurde konteinerisse, kust dosaator väljastab pakendeid ühtlase voona sorteerimisliinile.

Järgmiseks eraldab sorteerimisliini esimene pöörlev sõel üksteisest eri suuruses pakendid ja edasi liiguvad pakendite komplektid: paber, papp ja kile oma konveierile ning kõik väiksemõõdulised pakendid nagu metall, plast ja klaas teisele konveierile. Automatiseeritud sorteerimisliinil saadakse puhta materjalina kätte vaid suured paberpakendid ning seetõttu vanu ajalehti ja väikeseid karpe segapakendi konteinerisse visata ei tohiks.

Paber ja papp eraldatakse kilest käsitsi sorteerimise liinil ning sealt liigub see edasi pressi, kus valmivad kompaktsed papi kuubikud.

Kus ja kes toodab uued pabertooted?

Kokku pressitud papp transporditakse paberivabrikutesse Räpinasse, Klaipe-dasse, Vietnami ja Hiina. Vanapaberist

tehakse joonistus-paberit ja tualettpaberit. Papist saab teha jõupaberit ja uusi kartongpakendeid. Ajalehtedest valmivad munarestid, uued ajalehed ja soojusmaterjalid.

Ühele papikuubikule lisatakse üheksa korda rohkem vett. Vedelast „püreest“ pressitakse vesi välja formuleerides uue toote.

Puidust paberi tootmine kulutab kaks korda rohkem energiat ja vett kui selle tootmine vanapaberist. Paberi prügilas lagunemisega eraldub metaani. Selle sorteerimine ja uuesti materjalina ringlusesse saatmine vähendab õhusaastet 75%.

Igal aastal kogub Eesti Pakendiringlus kokku üle 40 000 tonni pakendijäätmeid, sellest 16 000 tonni pappi. Kogutud pakendid viiakse Maardu sorteerimistehasesse. Pakendiringlus on paigaldanud üle Eesti 2173 kogumiskonteinerit, millest paberpakendi konteinereid on 523. Konteinerite kohta leiab infot kodulehelt pakendiringlus.ee.

Kadri Kaarna
MTÜ Eesti Pakendiringlus
Keskkonnajuht

Olümpiavõit tuli meile!

16.–17. septembris osale-

sid Marleen Riiner, Karolina Pugal, Annabrita Kalda, Helena Kolga, Kärttu Põrk, Kaisa-Liisa Väli Kodutütarde III olümpiamängudel. Paistu rühma kodutütred juhendas Anne Sepik.

Igast ringkonnast osaleb mängudel kuueliikmeline võistkond, kolm nooremata ja kolm vanemat tüdrukut.

Reedel, 16. septembril täitsid Põlva linnatänavad sinikollaste tüdrukutega. Tegemist on erinevate ringkondade kodutütardega, kes olid saabunud Kodutütarde III Olümpiamängudele. Võeti pikka rivi ja toimus uhke rongkäik läbi Põlva linna. Rongkäigule oli kaasa võetud õhupalle, vilesid, tõrvikuid ja lippe, et tunne oleks ülev ning samal ajal ka lustlik. Rongkäik lõppes Intsikurmu laululaval, kus leidis aset pidulik avamine. Olid kõned, lipu heiskamine, esinemised ja muidugi olümpiatule süütamine. Tule süütajaks oli Põlva maavanem härra Igor Taro.

Õhtuks sõideti Tilsi koolimaja juurde, et ennast sisse seada ja jälgida Spordimuuseumi ettekannet spordi ajaloo. Laupäeval algasid aga tulised jõukatsused. Võistlusaladeks olid seekord rahvusliku hõnguga spordialad nagu ussina-hast pugemine, teomehe eksam, kõrvitsa veeretamine, sigade ajamine ja teised ning tavapärane viimase kodutütre jooks. Ussina-hast pugemine tähistas võistluskaaslaste jalgade vahelt läbiminekut; kõrvitsaks oli kotiriidesse mähitud raske pall, mida

Võidukas Sakala ringkonna Paistu rühm. Vasakult rühma juht Anne Sepik, Annabrita Kalda, Marleen Riiner, Kaisa-Liisa Väli, Helena Kolga, Kärttu Põrk, Karolina Pugal

veeretati pajakinnastega; teomehe eksam sisaldas looga alt läbi libistamist, „kartulite panekut“ ja pisut jooksu, et kapsad ka õigesse kohta liigutatud saaksid.

Põlvamaal toimunud Kodutütarde III olümpiamängud võitis Sakala, teiseks tuli Võrumaa ja kolmandaks Jõgeva ringkond. Kodutütarde Sakala ringkond on võitnud olümpiamängud kaks korda. Esimestel olümpiamängudel saavutati auväärne teine koht.

Kodutütarde olümpiamängud said alguse Saaremaalt ja neid korraldatakse

üle aasta sooviga tutvustada kodutütarde hulgas sportlikke eluviise, olümpiamängude ajalugu, tavasid ja uusi spordialasid ning selgitada välja parimad sportlased. Olümpiamängude eesmärgiks on propageerida sportlikke eluviise, aga ka süvendada meeskonnatöö oskusi. Kodutütarde Olümpiamängud toimuvad üle aasta ning järgmine korraldav ringkond selgus loosis lõpurivistusel. Järgmised olümpiamängud korraldab Kodutütarde Tallinna ringkond 2018. aastal.

Tiina Ott

Piusa Külustuskeskuse külastus

Koolis toimus KIK-i projektiga 1.-9. klassile Piusa koobaste külastus. 19. septembril kell 08:30 algas väljasõit bussiga Piusale. Bussisõit eda-

si-tagasi oli kõige väsitavam. Jõudsime Piusale ja seal juhendas meid giid Sirje ja teine giid Katariina.

Meid jaotati kaheks, väiksemad Sirjega

ja suuremad Katariinaga. Käisime metsas, kuigi koobastesse minna ei saanud, nägime koopaid platvormilt.

Nägime klaasiliiva ja saime seda puutuda. Koobastesse ei saanud sellepärast, et koopad olid varisemisohhtlikud. Täitsime veel erinevatest liivavärvidest kihilise pudeli, mille saime kooli kaasa. Korjasime männikäbi korgiks.

Kleepisime paberile metsast leitud asju. Meile näidati ka loodusfilmi. See film rääkis nahkhiirtest ja teistest Piusas elavatest loomadest. Meile räägiti, et vanasti olid kirkad ja labidad. Ning siis kaevati maa-alused käigud ja liiv toodi välja ja viidi rongiga Järvakanti. Hobusega veeti ka liiva. Naised pidid koristama.

Mulle meeldis kõige rohkem ajalugu. See ekskursioon õpetas tundma ja hoidma loodust.

Keiro-Kristjan Oja

Saarepeedi Kool, 4. klass

Imeline loodusvaade Piusal

Küttekolle pole prügikonteiner

Mida talve poole, seda rohkem võib nii mõnegi asula tänaval tunda kirbet lõhna – ei küttepuid, isegi mitte kateldes põletatav kivi- või rääkimata maagaasist, sellist lõhna ei põhjusta. Tegemist on hoopis jäätmete (suuresti plastijäätmete) põletamise lõhnaga. Kui peaaegu kümme aastat tagasi tehtud elanike keskkonnakäitumise küsitlusest selgus, et keskmiselt 10, maa- ja linnade suisa 30 protsenti leibkondadest põletas prügi, siis võime eeldada, et praeguseks on olukord paranenud. Kuigi sama täpsusega uuringuid pole hiljem tehtud, siis näitab kasvõi 2016. aasta Eesti elanike keskkonnateadlikkuse uuring, et ligi kaks kolmandiku inimesi sordib jäätmeid ning suhteliselt laialt levinud on ka pakendijäätmete kogumine spetsiaalse kotikogumissüsteemi toel või avalikesse kogumiskonteinerisse viimine. Sellegipoolest eeldame, et probleem pole täielikult kadunud ning peame vajalikuks meenutada, et koduahju kasutamine „prügipõletusseadmena“ kahjustab nii ümbritsevat keskkonda kui ka inimeste tervist.

Kodune majapidamine ning jäätmepõletustehas ei ole samad

Eestis on jäätmete põletamine üks osa jäätmekäitlusest. Jäätmete põletamine on jäätmete taaskasutamise moodus ainult sellisel juhul, kui seda tehakse energiatõhusalt ehk vabanev energia kasutatakse ära efektiivselt. Jäätmepõletusele on esitatud väga ranged keskkonnakaitselised nõuded, mida tuleb täita ja mille täitmist

jälgitakse pidevalt. Jäätmepõletuse peamine keskkonnoaht on seotud dioksiinide – ühe kõige mürgisema ühendiga, mida inimene on suuteline tekitama – tekkega ja just selles osas on Euroopa Liidu nõuded kõige rangemad maailmas. Spetsiaalses tehases jäätmete põletamine on seega ohutu inimestele ja keskkonnale. Üks Eestis asuvatest jäätmepõletustehastest asub Irus, kus põletatakse üle 200 000 tonni segaolmejäätmed aastas.

Et oleks tagatud jäätmete täielik põletamine, peab põletusprotsess toimuma väga kõrge temperatuuril. Täieliku põlemise korrektseid tingimusi ei ole võimalik täita koduses ahjus, kaminas või ka lõkkes. Lisaks puuduvad kodumajade korstnatel filtrid, mis aga jäätmepõletustehasel on kohustuslikud. Filtrid on selleks, et vähendada veelgi võimalust, et ohtlikud ained pääseksid keskkonda. Kodumaja korstna mürgine suits hajub ümbruskonnas ka aeda ja põllule, tulles sealt inimese toiduna tagasi. Iga aednik teab, et tuhk on hea väetis ja kahjuritõrjuja ning ta raputab aeg-ajalt seda puude ja põõsaste alla, aga kui tuhas on ka ohtlikud ained, mis pärinevad plasti või kahtlase väärtusega puidu põletamisest, siis ei tee see meie aiale enam kasu vaid kahju.

Viimasel ajal on probleemiks tõusnud ka vanaõlide põletamine kodustes õlikütetekolletes. Poodides ja internetis müüakse isegi vanaõlipõleteid, kuid Eestis neid vanaõlide põletamiseks kasutada ei tohi. Vanaõlid on ohtlikud jäätmed ning neid tohib põletada ainult vastavaid keskkonnalube omavas jäätmepõletustehases. Vanaõli põletamisel – nagu ka muude jäätmete põletamisel – eraldub palju ohtlikke aineid, mis jäätmepõletustehastes filtre

abil kinni püütakse. Samuti ei saa inimese veendunud olla, et vanaõli ei sisalda ka muid põlevaid vedelikke. Kui vanaõlis on näiteks bensiini, siis sellise vedeliku kasutamine võib olla plahvatusohtlik.

Korstn „kasvab kinni“

Kodusel jäätmepõletusel on halbu mõjusid veel, seda saavad täpsemalt selgitada igale küttekolde omanikule päästeametnikud ja korstnapühkijad. Kuna plast ja ka muud jäätmed ei põle tavalise küttekolde tingimustes hästi, siis koguneb igasugust saasta ka suitsukäiku – lõõri ja korstnas. Usin prügipõletaja võib nii suitsukäigu väliselt kivistunud „plast-nõega“ ka ummistada, nii et isegi korstnapühkijad ei saa enam aidata. Ummistuse kõige kallim lahendus on uue korstna ehitus. Sellisel juhul on näiline väike kokkuvõtte jäätmekäitluskuludelt pöördunud kordi suuremaks kahjuks. Muidugi tekib ummistunud korstnaga ka kõrgendatud tuleoht, kui tuld peaks võtma korstna sisemus.

Vabane prügist – lahendused on olemas

Jäätmete osas on tegevusjuhised lihtne. Igal majapidamisel peaks olema segaolmejäätmete konteiner, lisaks liigiti kogumise konteinerid (sagedamini vanapaberi- ja biojäätmete konteinerid). Pakendijäätmed saab viia avalikesse pakendijäätmete konteineritesse ning näiteks vana mööbli jäätmejaama. Ahi, kamin ja puuküttepiliit ei ole jäätmekonteineri asendajad.

Kaili Kuusk

Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna nõunik

Algab üle-eestiline infopäevade sari vähenenud töövõimega inimestele

Sotsiaalministeerium koostöös töötukassa ja sotsiaalkindlustusametiga korraldab 11. oktoobrist kuni 2. novembrini Eesti eri linnades infopäevad, kus tutvustatakse uut töövõime hindamise süsteemi ja teisi töövõimereformiga seotud küsimusi. Kokku toimub üle Eesti üheksa infopäeva.

„Töövõimereformiga on riik on võtnud endale ülesande aidata vähenenud töövõimega inimestel tööd leida, tööd teha ning parandada igapäevaeluga toimetulekut lähtuvalt inimese isiklikest võimetest ja vajadustest,“ ütles tööala asekancler Egle Käärats. „Töötukassal on praeguseks leidnud vähenenud töövõimega töötajatest enam kui kolmandikule poole aasta jooksul võimetekohase töö. Need inimesed saavad elada ühiskonnas aktiivset elu, suureneb sissetulek ja inimeste seisvus.“

Kuidas täpselt käib töövõime hindamine ja millised tingimused on töövõimetoetuse saamisel, selgitatakse infopäevade erinevates töötubades. Lisaks on avatud ka messiala, kus küsimustele aitavad vastuseid saada kohalike omavalitsuste, töötukassa, sotsiaalkindlustusameti ja sotsiaalministeeriumi ning abivahendite pakkuva ettevõtete ja rehabilitatsiooniteenuse osutajate esindajad. Kohapeal on võimalik pidada nõu töötukassa karjääri- nõustajatega.

Et infopäevadel osalemine oleks mugavam ja lihtsam, on lähematest linnadest korraldatud ka transport. Kõik toimumiskohad on ligipääsetavad ja kohapeal on olemas viipekeele tõlk.

Uues töövõime süsteemis hinnatakse vähenenud töövõimega inimese töövõime kas osaliseks või puuduvaks. Puuduva töövõime korral saab töövõimetoetust tin-

gimusteta, osalise töövõime korral tuleb kas tööd otsida, töötada, õppida, kasvada alla 3-aastast last, hooldada raske- või sügava puudega inimest vmt. Töötukassa pakub inimesele tuge töö leidmisel ja seal püsimisel.

Infopäevade läbiviimist rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi meetmest „Töövõime toetamise skeemi loomine ja juurutamine“.

Viljandist korraldatakse transport 21.oktoobril Pärnus toimuvale infopäevale

Toimumiskoht: Strand SPA & Konverentsihotell (aadress: A. H. Tammsaare 35, Pärnu)

Karin Volmer

Kommunikatsioonijuht
Sotsiaalministeerium
626 9102 / 5696 4876

press@sm.ee / karin.volmer@sm.ee

Rio de Janeiro olümpial vabatahtlikuna osalenud Külli Kell oma muljeid jagamas.

Meie hooaja algus

Mõni päev enne kalendrisügise algust tuli taas kokku Valma naisteklubi.

Kogunesime nagu ikka Valma infopunkti saalis 19. septembri pealelõunal. Osalejaid on paarikümne ümber ja klubiline tegevus on muutunud traditsiooniks.

Sügise esimene kokkusaamine on alati veidi eriline. Selja taga on ju pikk ja tegus suvi oma askelduste, tööde ja muljetega ning kui me siis ümber pidulikult kaetud laua istume, on rääkida nii paljust. Me tähistame ühiselt klubi liikmete sünnipäevi, aga ilusal suveajal oli hällilapsi tervelt kuus, nende hulgas ka üks juubilar. Sellest siis seekordne pidulikkus ja piduroad. Traditsiooni kohaselt toodi kaasa ka selle aasta huvitavamad hoidised, et neid ühiselt maitsta ja kaaslastega retsepte jagada. Üksteiselt on ikka õppida!

Koos jagasime ka kurbust ühe naisteklubis alalise osaleja ootamatu ja äkilise lahkumise üle. Hubisev küünlaleek ja vaikne mälestushetk tõid Sind korra taas meie hulka, Palmi! Puhka rahus!

Aga aeg ja elu kulgeb edasi ja vajab korraldamist. Nii arutasime meiega selle

aasta plaane ja ettevõtmisi. Infopunkti perenaisel Annel ja tema „paremal käel” Luulel oli välja pakkuda uusi väljavaateid selle talve tegemisteks. Aga alustuseks paar kena võimalust – osavõtt eakate päeva tähistamisest Saarepeedil ja Rakvere teatri külalissetenduse Mustlas. Mõlemad ettepanekud leidsid elavat vastukaja.

Meie klubi üritustel on iga kord olnud kutsutud huvitavaid külalisi. Ja seekord oli meil päris harukordne kohtumine Rio de Janeiro olümpiamängudest osavõtjaga, tõsi küll, mitte võistleja, vaid vabatahtlikuna tööl olnuga. Külli Kell – varasem Valma küla elanik – oli saanud võimaluse Rios töötada ja nüüd tuli ta jagama oma muljeid meiega. Ta rääkis nii olümpiamängudest üldse, enda ja teiste vabatahtlike tööst, elust-olust ja loodusest seal kaugel maal. Kaasas oli ka palju pildimaterjali ja meeneid. Kuulasime huviga Külli Kella kõitvat ja emotsionaalset juttu.

See oli tore õhtupoolik Valma naisteklubi uue hooaja alguses.

Liivi Laur

Valma naisteklubi liige

Oodatakse ettepanekuid hiiesõbralike tegude tunnustamiseks

Hiite Maja sihtasutus ootab kuni 31.10. ettepanekuid hiiesõbralike tegude tunnustamiseks. Tunnustamisväärtne tegu võib olla seotud põliste looduslike pühapaikade uurimise, tutvustamise ja hoidmisega ning on aidanud kaasa selle pärandi säilimisele. Alates 2010. aastast on hiiesõbralike tegude eest tunnustatud enam kui 40 isikut, kelle hulgas on pühapaikade eestkostjaid, kodulooajaid, muusikuid, heliloojaid, kirjanikke, ajakirjandusväljaandeid, vabaühendusi ning teadus-, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusi. Seni tunnustatud tegudega saab tutvuda siin: <http://hiis.ee/files/Hiiesõbralikud-2010-2015.pdf>

Hiiesõbralikke tegusid tunnustatakse 3.12.2016 Eesti Rahva Muuseumis toimival Hiie väe aastapäevadele. Samas toimub hiite kuvavõistluse võitjate autastamine ja kuulutatakse välja aasta Hiie sõber.

Madis Arukask

Hiite Maja SA nõukogu esimees

Lähem teave:

Ahto Kaasik

Tel 56 686 892

ahto@hiis.ee

Valma infopunktis alustas oktoobrist tegevust uus ring – Rütmiiline liikumine!

Ring toimub esmaspäeval kell 18.00 – 19.00

ja kolmapäeval kell 18.00 – 19.00.

Laadamelu Holstres

Holstre Pere Seltsi eestvedamisel sai 1. oktoobril Holstres teoks üks tore mihklilaat. Laupäevane laat algas hämaras magasiadas, sest neljapäevaõine tormituul oli langetanud puu elektriliinile. Elektrivalgus siiski saabus ja laadamüük sai hoogu. Rahvast liikus, oli müüjaid ja ostjaid. Kaubeldi nii singi, suitsukana ja lambalihaga kui ka kauni käsitööga. Suu sai magusaks tortide ja kookidega ning kel huvi tervislikuma pala järele sai proovida ja kaasa osta hummust ning veel nii mõndagi muud huvitavat. Ja kõik see ikka kohalik toodang. Kauplemissid said käe

valgeks ka Holstre kooli lapsed. Õnne sai proovida laadaloteriil. Muusikalist vaheldust pakkus Eve All laululastega.

Laadapäev võeti magasiadas kokku õhtusel peol, mis meelitas kohale poolsada inimest. Pidusai hoogu veelgi juurde kui saabunud võistlustantsupaarid oma oskusi näitama hakkasid. Kui uhke etteaste tantsijatelt nauditud, said pidulised ise proovida uusimaid tantsusamme õpetaja Andi Linn juhendamisel. On hea meel tõi, et Holstre rahvas on uue peo ootel!

Katrin Reimo

Holstre Pere Selts

Valma küla üldkoosolek toimub külamajas 18. novembril algusega kell 17.00.

Päevakorras:

1. Kohtumine Riigikogu liikmetega Vabaerakonnast
2. Kohtumine Viljandi valla volikogu esimehe Hellar Mutlega
3. Külavanema aruanne ja külavanema valimine
4. Kohal algatatud küsimused

Eesti Vähiliit ja Eesti Haigekassa kutsuvad jämesoolevähi sõeluuringule

Vähihaigestumus Eestis

2013 diagnoositi Eestis 8154 vähi esmasjuhtu, mis on üle 30% rohkem kui aastal 2000 (6032 juhtu). Vähi esmasjuhtude arvu suurenemisega on kaasnenu vanusjaotuse muutus: aastal 2013 diagnoositi juba ligi 20% juhtudest 80-aastastel ja vanematel ning ligi 50% juhtudest vanuses 70 aastat ja enam. Juhtivad vähipaikmed olid 2013 meestel eesnäär (26% juhtudest), kops (15%) ning käär- ja pärasool (11%); naistel rind ja nahk (mittemelanoom) (mõlemad 18%) ning käär- ja pärasool (12%).

Vanusestandarditud koguvähihaigestumus on nii meestel kui naistel Eestis viimase 20 aasta vältel suurenenud, kuid vanusestandarditud koguvähihaigestumus on samal ajal vähenenud.

Seedeelundite kasvaja

Seedeelundite vähijuhud (1842 juhtu) moodustasid ligi veerandi kõigest 2013 diagnoositud esmasjuhtudest. Enim diagnoositi käärsoolevähi (569 juhtu, 31%), järgnesid maovähk (405 juhtu, 22%), pärasoolevähi (355 juhtu, 19%) ja kõhunäärmevähi (267 juhtu, 15%). Jämesoolevähi moodustas kokku seega poole kõigest seedeelundite vähkidest. Jämesoolevähihaigestumus on Eestis viimase 20 aasta vältel suurenenud 1% aastas, kusjuures suremus on vähenenud 0,8% aastas. Maovähi puhul on nii haigestumus kui suremus väga tugevas langustrendis (mõlemad vähenenud umbes 3% aastas).

Jämesoolevähi

Jämesoolevähi on enamasti limaskestast kasvaja (polüüp) alguse saanud pahaloomuline kasvaja, mis paikneb jämesooles. Enamik jämesoolevähi juhtudest tekib järk-järgulise vähitekkprotsessi tulemusena, algselt healoomulistest polüüpidest. Kõikidest polüüpidest vähk siiski ei teki. Hinnanguliselt umbes iga kahekümnes polüüp areneb edasi vähiks.

Eestis on jämesoole esinemissagedus viimaste aastakümnete jooksul märgatavalt kasvanud – 680 juhult 2000. aastal 924 juhuni 2013. aastal. Haigestumuse trendi jälgides võib oletada, et tänaseks

haigestub Eestis iga-aastaselt jämesoolevähi ligi 1000 inimest. Kuigi vähi esmashaigestumus on suurim üle 70-aastaste meeste ja naiste seas, toimub oluline haigestumuse riski suurenemine alates 50. eluaastast. Ligi kolmandik avastatud vähijuhtudest on avastamise hetkel levinud soole algkoldest teistesse elunditesse (maks, lümfisõlmed, kopsud) ehk on teisisõnu kaugmetastaaside staadiumis. See muudab ravivalikud keerukamaks nii patsiendile kui ka arstile, mistõttu on vähi varane avastamine oluline. **Samas on varajase avastamise korral tegu ühe paremini ravitava kasvajaga.** See on kasvavavorm, mille avaldumisele kaebuste või halbade uuringutulemustena eelneb 10-15 aastane avastatavate ja ravitavate vähieelsete muutuste periood, s.t haigus areneb välja pika aja jooksul. Vähieelset seisundit on võimalik enne raske haiguse tekkimist avastada ja ravida. Kahjuks jäävad inimesed hiljaks arsti juurde pöördumisega. Kaebusi põhjustab pigem sooleseinas ulatuslikumalt või soolest edasi arenenud jämesoolevähi. Loetletud aspekte silmas pidades pakub suhteliselt pikk peiteperiood head võimalust vähi varaseks avastamiseks. Omakorda hoiab varakult tuvastatud ja korrektselt eemaldatud limaskestast healoomuline kasvaja ära jämesoolevähi tekke. Varases staadiumis avastatud vähki on võimalik ravida kasutades patsienti säästvaid meetodeid ning see võimaldab paremaid ravitulemusi

Soolevähi riskitegurid

Soolevähi haigestumist võivad põhjustada pikaaegne ebaõige toitumine (liigne punase liha söömine), ülekaal, vähene liikumine, suitsetamine ja alkoholi liigtarvitamine. Suurem soodumus haigestuda on ka neil, kes on põdenud kroonilisi põletikulisi soolehaigusi, eelnevate healoomuliste jämesoolekasvajate olemasolu või kel on seedeelundkonnas varem esinenud polüüpe ning jämesoolevähi esinemine lähisugulastel.

Miks on jämesoolevähi sõeluuring oluline?

Sõeluuringud on maailmas tõendatud efektiivsusega meetod kindlas vanuse-

grupis kaebuseta inimeste testimiseks eesmärgiga vähki ennetada või avastada see varases staadiumis.

Sel aastal alustati jämesoolevähi sõeluuringuga ka Eestis

Uuringu sihtrühmaks on 60. aastased ravikindlustatud mehed ja naised. Seetõttu saadetakse juba alates juulist kutse jämesoolevähi sõeluuringul osalemiseks 1956. aastal sündinud ravikindlustatud inimestele. Järgnevatel aastatel lisandub igal aastal üks vanuserühm, mille tulemusel kaasatakse sõeluuringusse 60-69. aastased iga kahe aasta tagant. **Sõeluuringus osalejatele saadetakse rahvastikuregistris olevale aadressile posti teel perearsti nimel kutse.** Kutse saanutele tuleks edasiste juhiste saamiseks tuleks patsiendil pöörduda perearstikeskusesse, oma perearsti poole. Kutses on info, et sõeluuringus osalemiseks vajaliku peitvere testi komplekti saab inimene kätte oma perearstikeskusest ja tal on vaja end registreerida pereõe vastuvõtule.

Sõeluuringu meelepea:

- Sel aastal oodatakse jämesoolevähi sõeluuringul osalema 1956. aastal sündinud ravikindlustatud naisi ja mehi!
- Sõeluuringus osalemiseks saadetakse kutse inimese rahvastikuregistris registreeritud aadressile ja patsiendiportaali www.digilugu.ee.
- Edasise info saamiseks tuleks pöörduda oma perearsti poole.
- Sõeluuringus osalemiseks ei pea aga kutset ootama! Sihtrühma kuuluvad inimesed võivad ka ise oma perearsti või õe poole pöörduda sooviga sõeluuringus osaleda.
- Uuringus osalemine on vabatahtlik ja ravikindlustatud inimesele osutatud teenuste eest tasub haigekassa.
- Sõeluuringul osalemine on tervisele ohutu.

Allikas: <http://www.haigekassa.ee/et/jamesoolevahi-soeluuring>; www.cancer.ee
Lisainfo haigekassa infotelefonilt 669 6630

Kontakt:

Eesti Vähiliit tel 631 1730

Eesti Haigekassa tel 620 8459

11. novembril kell 17.00 Saarepeedi rahvamajas

Saarepeedi kooli, lasteaia ja rahvamaja ühine isadepäeva õhtupoolik.

Eakate päeva tähistamine Saarepeedil, pildil vasakult Are Jaama, Raivo Oja, Boris Lehtlaan

Eakate päev Saarepeedil

Sseekord said aktiivsed ja hingelt noored inimesed kokku Saarepeedi rahvamajas juba 30. septembril kell 16.00. Kuna eakate päevaga samal ajal on ka muusikapäev, saime mõlemad tähtpäevad koos lõbusa seltskonnaga suurejooneliselt tähistatud.

Meeli ülendav ja südant soojendav Boris

Lehtlaane ja Are Jaama super kontakt publikuga, võlus kõiki. Kõlasid tõeliselt unustamatud meloodiad ja lood, mida koos publikuga laulda. Ja pange tähele, Borisel oli hea kõrv, et välja valida publiku hulgast kohalik laulja Raivo Oja. Boris Lehtlaane planeeritud 1,5 tunnine kontsert-tantsing sujus ootamatult 3,5 tunniseks!

Kohvipausi ajal sai suhelda omavahel ja nautida kohvilauda.

Täna kohaletulnuid toredaid inimesi ja esinejaid, kes suutsid saalis sellise sünergia tekitada. Emotsioonid on veel siiani alles! Aitäh teile!

Ille Mirka

Saarepeedi rahvamaja juhataja

Saarepeedi kapelli 5. aastapäeva tähistamine

26. novembril 2016 tähistab Saarepeedi rahvamaja kapell oma 5. sünnipäeva.

Selleks puhuks olen kokku pannud ja juhendajatega kooskõlastanud aastapäeva kontsert-etenduse idee, mida koos kohendada ja ellu viima hakkame.

Loodame, et kõik pillilood, tantsud, laulud saavad õpitud ja kokku mängitud.

Ootame oma rahvamaja kapelli peole kõiki endiseid pillimängijaid ning maakonna rahvamuusikuid. Ja muidugi rohkearvulist publikut mõnusale rahvamuusikapeole.

26.ndal novembril toimub esmaesitlus Saarepeedi kapelli saamisloost. Täpsem info jõuab teieni tähtpäeva lähenemisel.

Kohtumiseni rahvamuusikapeol Saarepeedil!

Ille Mirka

rahvamaja juhataja, ansambli kuraator

Vana maja uuele elule

2015. aastal otsustasid 10 pärandehitusega tegelevat organisatsiooni ühendada jõud ja asuda appi vanade majade omanikele. Meil on hea meel teada anda, et Eesti Vabaõhumuuseumi eestvedamisel on moodustatud üle-eestiline maamajade nõustajate võrgustik www.maamaja.eu. Võrgustiku eesmärk on, et vanu taluhooneid ei lammutataks ega lastaks hääbuda, vaid taastataks ja seataks kasutamiskorda. Nüüd on vanade hoonete omanikel võimalik leida oma kodupiirkonnast pädev traditsioonilise ehituse nõustaja, keda kutsuda nõu andma maja renoveerimistööde juures. Nõustaja vaatab talu üle, räägib, mis seisukorras hooned on, millest tuleks töid alustada

ja milliseid materjale tasub kasutada. Nõustamise hind on 30 eur/tund, millele lisandub transpordi kompensatsioon 0,2 eur/km. Keskmiselt võtab nõustamine aega 1-1,5 h.

Lisaks korraldatakse üle eesti koolitusi, kus saab õppida säästva renoveerimise tehnikaid ja meetodeid. Koolituskalender on samuti kättesaadav kodulehel www.maamaja.eu.

Nõustajate võrgustikku koordineerib Eesti Vabaõhumuuseumi maaarhitektuuri keskus. Pärandehituse nõustajate võrgustiku käivitamist toetavad Kultuuriministeerium ja Siseministeerium koos Kodanikuühiskonna Sihtkapitaliga.

MTÜ Vanaajamaja
info@vanaajamaja.ee
Tel: 566 58117

Vanaema pärandusele mõeldes

Vanaema pärandus. Kusil 60-65 aastat tagasi ütles minu vanaema lihtsa taluperenaisena toonase riigikorra kohta ühe lause, mis tuli mulle meelde paar-kolmkümmend aastat tagasi. Nüüd tuli see uuesti meelde, kui lugesin Mart Laari raamatut „Pööre“. Vanaema öeldud lause käis nõukogude võimu Eestisse tuleku kohta: „**Jah, pööras küll, aga palju pööras!**“. Loomulikult ei mõistnud ma poisikesena selle lause sisu. Sain aru küll, et midagi olulist riigis toimus aga mis täpselt? Sellest ma siis aru ei saanud. Minu isa ja onud-tädid läksid Siberisse „õppima“, talutare viidi mööblit tühjaks, lehmad-sead laudast, ema läks raamatupidaja kohalt põllutööle jne. See oli tõesti pööre. Tuli uut moodi elama hakata. Koolis koheldi mind rahvavaenlase pojana – raske oli ennast maksma panna! Jonni õnneks jätkus ja mul õnnestus nõukaajal kaitsta isegi majandusteaduste kandidaadi teaduslik kraad. Harjusime ära!

Uus pööre. Tegelikult toimus 90-datel tõesti suur pööre nagu Mart Laar on kirjutanud. Ainult et nõukaegsest riigikorrast tagasi ja minu arvates, nagu minu vanaemagi omal ajal ütles – pööras ka seekord liiga palju. Olin pööramise protsessis osaline nii Rahvarinnet luues kui ka talusid taastades. Põllumajandusministriks (1992-94) tegutsedes olin otsekui puhver valitseva äärmusliku parempoolsuse ja mõistliku suunitlusega pöörde vahel. Suutsin ära hoida ka kiirendatud korras mõisasüsteemi taastekke. Surve selleks oli ülisuur! Saksa soost mõisnikupojad käisid lausa nõudmas oma mõisaid-maid tagasi. Toeks neile oli ka toonane president Lennart Meri. Ainsaks piduriks sai asjaolu, et mõisad olid juba varem neile Eesti Wabariigi poolt kompenseeritud ja rahvusvahelise õiguse alusel välja makstud.

Ma arvan isegi teadvat, milles see Laari kontekstis toimud „**pööre**“ seisnes. Poliitilisel vasak-parem skaalal liikusime toona vasakult järsult paremale – sotsialismilt kapitalismile. Ühiskondlik omand asendus enamasti eraomandusega. Domineerivaks sai „suure raha võim“. Kapitalism (finantsoligarhia) valgus Eestisse

eriti julmal moel – tööstused ja pangad ärastati, teenindusettevõtted erastati, põllumajanduslik suurtootmine lammutati, maast ja metsast tehti ostu-müügi objekt. Äärmuslik parempoolne ideoloogia sai ülemäärase eluõiguse, mida ei kohta Soomes, Rootsis, Taanis, USAs ja mujalgi. Meil aga allutati sellele sisuliselt kogu riik – sealhulgas jõustruktuurid läksid „suure raha“ teenistusse. Kohalikest omavalitsustest said lihtlabased riigi käepikendused. Seda näitab eriti ilmekalt käimasolev KOVide reform, mis kohalikele elanikele praktiliselt korda ei lähe – selleteemalist aruteludest võtab osa ainult mõni kohalik elanik. Rahvas ju näeb, et neist ei sõltu midagi.

Vajame uut pööret tagasi. Praegust olukorda maaelus hinnates on selgelt näha, et 90-datel toimunud pööre oli liiga järsk. Vaja oleks natuke tagasi pöörata! Tundub, et 2015 aasta Riigikogu valimistel tunnetasid selle vajadust praktiliselt kõik erakonnad. Ehk ainult Reformierakond arvas, et tuleb ikka „kindlalt edasi“ minna. Kollaboratsioonistlike kalduvustega sotsid ja isamaaliitlased on samuti ehk seda mõistnud, kuid suur võimuiha ei lase kainet mõistust neil juhtida. Mitmed poliitilised jõud ei ole sisuliselt üksmeelel ja üks osa pooldab juba Eesti riigi radikaalse reformimise vajadust – EKRE, SDE, Vabaerakond, RÜE. Seevastu Keskerakond on lausa kahestunud – üks osa pooldab sisulisi reforme, teine osa püüab minna kokkulepluse teele marukapitalistide apologetidega (Reformierakond, väliskapitali invasioon).

Kõik ei ole niipalju pööranud. Lühidalt peatuks siinjuures näiteks Hiina, Kuuba, Valgevene, Venemaa jt riikide arengul, mida meie parempoolsed juhtideoloogid on pidanud vaat et üdini ebademokraatlikeks paariariikideks. Me võiksime ka nende riikide arenguid sisuliselt analüüsida. Kas nad ikka on nii suured paariariigid, kui nende juhtidele on toetus andnud 80 ja enam protsenti rahvast (meil kordades vähem!)? Kas ikka Hiina, Kuuba jt riigid, kus ainuparteina on võimul kommunistlik partei, on ikka rahva ajud täiesti ära

pesnud ja on heaolu ja majanduse arengut silmas pidades ebademokraatlikud ja hukkamõistu väärivad ühiskonnad? Või on hoopiski oma aja ära elanud marukapitalistlikud riigid (sh ka Euroopa Liit, mis pürib unitaarriigi suunas?), kus vaatamata erakondade paljususele ja ajakirjandusvabadusele valitseb sisuliselt ikkagi meeleu ametnike ja raha võim ja hästi elab vaid käputäis? Väga targad mehed-naised kogu maailmast on selle üle sügavalt järele mõelnud ja leidnud, et kriitikavabalt kapitalismi (raha võimu) ülistada on lausa kuritegelik paljude rahvaste vastu.

Mulle tundub, et paljud ajakirjanikud ja vaatlejad ei tee vahet Sisu ja Vormi, kui filosoofiliste mõistete vahel. Kritisereides Keskerakonda, EKREt, RÜEt, Vabaerakonda jt on kogu tähelepanu pööratud ainult Vormile (umbes nii - kuidas keegi riides käib, või kui hästi või halvasti keegi kolleegi-konkurenti suhtub, kes mida konkreetset teisele halvasti-hästi ütles, milliseid sõnu kasutas jne). Poliitika sisulisele osale ehk rahva üldise heaolu tagamisele aga tähelepanu ei jagu või ei küüni arvustaja seda arutama. Tundub, et suurele osale meie juhtpoliitikutest on probleemiks maailmas toimuva sisuline mõistmine. Nagu silmaklappidega hiipodroomihobused. Kiidulaulu lauldakse äärmuslikule, sisult ebademokraatlikule raha võimule. Seevastu mitmete teiste riikide poliitika, mis ei ole suunatud suure raha võimu toetamisele vaikitakse maha. Vabade kodanikena peaks meil olema siiski õigus karistamatult kujunenud olukorda kirjeldada ning ka kritiseerida. Kahjuks see rahavõimu tingimustes alati nii ei ole.

Agas võib-olla on iva minu vanaemast taluperenaise mõttes, et kui ikka „palju pööras“ (oleme liialt tähtsustanud raha võimu), siis tuleb ka ühiskondlikku korda vajadusel „tagasi pöörata“. Et ikka parem oleks, rahval tervikuna.

Jaan Leetsar,

EMKE asutajaliige,

Riigikogu VII koosseisu liige,
põllumajandusminister 1992 – 1994
majandusteaduste doktor

NutiLabor „Kood on lahe!“

Alates veebruarist toimus Paistu Koolis NutiLabor „Kood on lahe!“. NutiLabori läbiviimist toetas Vaata Maailma SA. Kokku saadi üks kord nädalas ja seda 15 korral.

NutiLabori põhieesmärgiks oli anda osalejatele reaalne kokkupuude programmeerimisega ja tekitada huvi IT valdkonnas vastu. Kasutades mängulisi keskkondi, tutvuti programmeerimise olemusega. Code Studio keskkonnas loodi visuaalseid abivahendeid kasutades mängu, kus

sai kalaga vees ujuda ja takistustest mööduda või Jääaja filmist tuntud tegelase Sidiga mööda igijääd seigelda. Võitis see, kes suutis kõige rohkem teatud tingimusi täita ehk punkte koguda ning ohte vältida.

Igal osalejal valmis oma lemmikteemal wix.com keskkonnas koduleht. Õpilastel oli võimalus sisestada andmeid, kujundada, töödelda fotosid, lisada erinevate funktsioonidega mooduleid jne. Kõik ei pruugigi olla nii lihtne, kui esmapilgul tundub. Tutvuti HTML märgenidkeega

ja kirjutati lihtne programm, kasutades programmeerimiskeelt Python.

Usun, et osalejad said aimu, et arvutis saab lisaks mängimisele ka palju muud teha ja kui mõnel õpilasel tekkis suurem huvi IT valdkonna vastu, peaks ta oskama leida õigeid õppematerjale Interneti avarustest. Tulevikus võiks nii mõnestki osalejast saada VICTA (Viljandi ICT Academy) õpilane.

Kirsika Teekel
ringijuhendaja

Viimane teraviljakoristus Pärsti kolhoosis

2. osa

3. september ehk võim talunikele

3. septembri päikesepaistelisel hommikul andsin kombaineritel korralduse minna ligi 20ha Kuura-Käpa põllule kaera koristama. See oli üks viimastest koristamata põldudest. Hommikul pärast tööjaotust tuli mesimagusa häälega taluperenaine kombaine küsima. Selgitasin, et majandi vilja on veel kaks päeva koristada ning siis saab vabad kombainid suunata kohoosnikke õueaiamaid ja talunike vilja koristama. Tundsin õhust, et miski põllupidaja olekus ja jutus ei klapi.

Kui kombainerid lõunasööki ootamata (eine pidi sel päeval töökoja juurde toodama) kella 11 ajal kadusid, saatsin osakonnajuhataja Tiit Lauri (1990. aastal EPA lõpetanud ökonomist) vaatama, kuhu kombainid kadusid. Ise võtsin koha sisse kaalumajas. Osakonnajuhataja leidis kombainid ühe taluniku põllult. Kuigi kaaluja soovitas mul lõunale minna, ei lahkunud ma kaalumajast. Kaua ei tulnudki oodata. Autojuht sõitis viljakoormaga kaalu peale. "Kust see vili tuleb?" küsisin. Autojuht ütles, et Kuuni põllult. "Seda vilja ei saa majandi kuivatis kuivatada ega siin kaaluda. Sõida kaalult ära," ütlesin kindlalt. Autojuhi selja tagant hüppas välja Kuuni talu perenaine. Edasist ma ei kirjelda. Minu selja taga oli kaalumaja sein ja peaaugronoomi vastutus majandi ees. Kolhoosi kontor oli kaalumajaga ühes hoones kolhoosi töökojast 20 meetrit eemal.

Telgitagused

Talunike vilja kuivatamine organiseeriti naabermajandis, "Kalju" kolhoosis. Kuus kombaini koristasid sel päeval "Kalju" kolhoosi kaalumaja andmetel 68 tonni pooltoorest otra Pärsti kolhoosi esimeste talunike põllult. Hiljem selgus, et kombainide hõivamise plaani oli peetud eelnevalt koguni Viljandi Talupidajate Liidus.

"Kui me oleks teadnud, set see lugu

niisugune on, poleks me kuivatanud" tunnistasid Kalju kolhoos agronoomidest kolleegid Ants Aavik ja Urmas Nurmsalu hiljem. Kuivatamise korraldus aga tuli kõrgemalt poolt.

Mul on kahju, et Pärsti kolhoosi kaaluja ja kuivatite töö eest vastutav spetsialist lahkete inimestena lasid ennast ära rääkida, nemad olid nõus omavoliliselt kombainid hõivanud talunike vilja kuivatise võtma. Mõtle mata, et see oleks seemneviljakuivatis sordid segi ajanud.

"Sakala" kaks ajakirjanikku

Samal õhtul oli mind otsinud ajalehe "Sakala" noor püstolreporter Toomas Mattson. Ette oli antud teema, kuidas kolhoos ei abista talunikke. Mind Mattson ei leidnud. Õhtul leppisime esimehe Rünno Johansoniga, aseesimehe Villu Soobi ja osakonnajuhataja Tiit Lauriga kokku, et arutame hommikul kombaineritega juhtunut ja otsustame siis mida teha. Järgmisel hommikul võtsin Viljandist kaasa tuttava põllumajandusajakirjaniku Henn Kaldma. Kombainerite koosolek, ilmselt ka ajakirjaniku kohaloleku tõttu, möödus rahulikult. Või vähemalt vaoshoitult. Otsus oli, et kui viljakoristuse lõpuni (see venis ühe koristuspäeva kaotamiseks tõttu 10 septembrini) kombaineritel korraldumisi ei ole, siis jäävad karistuse ta. Majand kombaineritele 3. septembril talunike põllult vilja koristamise eest tasu ei maksnud. Kas talunikele masinate kasutamise eest arvet esitati, ei tea. Kaks kombaini olid rikke tõttu jäänud 3. septembri õhtul taluniku põllule. Üks ei saanudki terveks.

Henn Kaldma oli kaasas, kui kombainid 4. septembril põllule sõitsid. Fotografeeris. Kombainerid ei mõistnud, miks selline tähelepanu.

Film läks mustaks

Soovisin Hennult endale pilte. Ikkagi viimane kolhoosi viljakoristus. "Film läks mustaks, ei tulnud midagi välja", vastas

elukogenud ajakirjanik. Aga põllul Hen nule meeldis. Lubas tulla kunagi hiljem kuivatisse rehepapiks. Ajalehes puhusid uued tuuled.

"Sakalas" ilmus Kuuni talu perenaise lugejakiri, kus 17 korda nimetati peaaugronoomi kui rahvavaenlase nime. Vastuse sellele kirjale koostasime osakonnajuhatajaga, ning see avaldati mitu nädalat hiljem kõrvuti Viljandi sõjaväeosa ülema selgitusega 21. augusti sündmuste kohta (aasta oli 1991).

Peale 3. septembrit koristati majandi vilja 188,27 tonni. Viimase poole punkrit, 900 kg koristas kombainer Rene Roosilill 10. septembril Undi põllult. Selle vedas kuivatisse Vaido Simson kell 19.30 Erinevalt eelmistest sügistest teraviljakoristuse lõpikut majandis ei peetud.

Pärsti kolhoosis said sügisel kõik põllud küntud, salves oli 1,5 kordne seemnevaru.

1992. aasta kevadeks oli Pärsti kolhoos varad rendile antud ja enamik töötajaid kolhoosist tööraamatu kätte saanud. 1991. aasta lõpul oli kolhoosis 243 töötajat, 1992. aasta märtsis 20.

Pärsti kolhoosis oli 1991. aastal teravilja külvi ja koristuspind 904 ha. kogusaak 2 415 590 kg keskmine saak 26,7 ts/ha.

Koristuspiinad: oder Otr 280 ha, oder Roland 213 ha, segavili 108 ha, rukis Tulvi 217 ha, talinisu Holme 82 ha, talinisu Širvinta 2 ha, talinisu Eka 2 ha.

Ühe seiga jutustab koristusraamat veelgi. Just kõige pingelistematel päevadel enne kombainide hõivamist on jätnud kaaluja põllult saabumise kellajad raamatusse märkimata. Eelnevat teades, võib uskuda, et mitte juhuslikult.

Tänuga kõigile kombaineritele ja töökaaslastele ja Eesti agronoomidele, detsember 2012

Heino Laiapea

Pärsti kolhoosi peaaugronoom 1989-1992

Paistu koolist sai pilootkool

Kevadel Tartu Ülikooli Teaduskooli õpikodade taotlusvoorst osa võttes, ei osanud me arvata, et sellel aastal naerata loosiõnn taas Paistu Koolile. Seekord on Paistu Kool üheks piirkonna pilootkooliks füüsika teadust edendava õpikojaga.

Õpikodade juhendajateks on Tartu Ülikooli vastava koolituse läbinud loodusteaduslike erialade magistrandid ja doktorandid. Õpikodad toimuvad kord kuus 4-tunniste sessioonidena eelnevalt kokku lepitud aegadel. Eksperimentaalkomplektid tuuakse igakordselt kooli kohale ning on arvestatud kuni 20-liikmeliste gruppidele. Õpikodade programmis

osalemine 2016/17 õppeaastal on nii koolidele kui ka õpilastele tasuta.

Peale oma kooli õpilaste valikut, tegime ettepaneku ka lähimatele naaberkoolide Heimtali ja Holstre füüsikahuvilistele õpilastele liituda Paistu Kooli õpikoja grupiga. Õpikoda külastab meid 8 päeval kogu õppeaasta jooksul.

Esimene päev oli juba 21. septembril, kus tehti esmalt tutvust rühmakaaslastega ja seejärel läbi erinevate katsete mõõtmise, teostamise, vajaduse ja olemusega. Õppepäeva raames meenutati esmalt mõõtmisega seonduvalt multifilmi „38 papagoid“. Probleemülesannetega leiti erikujuliste loodusobjektide pindala, ar-

vutati erinevate ainete tihedusi. Meeldejäävaimaks ülesandeks õpilastele oli sellel õppepäeval Võrtsjärve veetaseme tõusu suurus, kui sinna läheks korraga ujuma kogu Eestimaa elanikkond.

Esimese päeva meeldivate emotsioonide taustal jääme ootama uusi ja huvitavaid füüsikaalaseid õppepäevi!

Pille Pärn

Paistu ja Heimtali kooli õpetaja Füüsika, keemia ja bioloogia õpikodad on Eesti Füüsika Seltsi, TÜ loodus- ja tehnoloogia teaduskonna (nüüdne loodus- ja täppisteaduste valdkond) ja TÜ füüsika instituudi algatatud programm, mida arendab TÜ Teaduskool koostöös TÜ loodus- ja täppisteaduste valdkonnaga.

Leib Heimtali Põhikooli laual

3.–9. oktoobrini 2016 tähistati üheksateistkümnendat üleriigilist leivanädalat “Rukkileib meie laual”. Selle raames küpsetasid Heimtali Põhikooli õpilased ja õpetajad leiba ning degusteerisid erinevaid leivatooteid.

Leiva küpsetamiseks kutsusime kohale Viljandi Kutseõppekeskuse toitlustusteeninduse õpilased, kes kõnelesid leiva tähtsusest meie toidulaual ning juhendasid leiva küpsetamist. Oma leivale maitse andmiseks sai lisada erinevaid täidiseid: juustu, sinki, seemneid ja isegi šokolaadi.

Samal päeval oli Heimtali kooliperel võimalus mekkida erinevaid leivatooteid: krõbedaid leivakesi küüslauguga, leivaampse sibula ja tilliga ning näkileiba. Degusteerimislaua ümber käis sagin, arutelu ja avastati uusi lemmik-leivatooteid.

Leivanädalale pühendatud päev täitis kogu mõisa leiva lõhnaga. Õpilaste ja õpetajate suur huvi leivanädalal toimunu vastu näitas, et ettevõtmine on igati

Oli väga põnev ise leiba vormida ja küpsetada!

vajalik ning leib on Heimtali Põhikoolis endiselt au sees.

Eneli Rimpel
Heimtali Põhikooli huvijuht

Ohutusõppepäev Heimtali koolis

Kevadel Kaitse end ja aita teist laagri lõpetamisel arvas meie kooli ohutus- ja esmaabirühm Lumejäneseid, et midagi niisugust võiks korraldada kogu Heimtali koolile. Jätsin mõtte sobiva aja ootele. Võimalus tekkis liikumispäeval „Terve Eesti eest“. Meie koolis oli päeva teemaks ohutusõpe.

Lastele on mõjunud ikka positiivselt see kui räägivad teised õpilased, seetõttu jagasid infot erinevates punktides meie esmaabirühma liikmed. Et oleks kindlam ja julgem, oli neil assistendiks enda valitud õpetaja. Külalisena meie ohutuspäeval rääkis tuleohutusest ja õpetas tuld kustutama Päästeameti Viljandi komando.

Päeva korraldus oli selline, et pärast evakuaatsiooniõppust kogunes terve kool õue ja õpilased jaotati rühmadeks. Iga rühm sai omaale turvaülemaks õpetaja ja kätte kaardi, mille järgi tuli leida kõik vajalikud punktid ning kuulata infot ja selle põhjal teha seal läbi etteantud ülesanded.

Punktid, mida tuli läbida ja ülesanded, mida tuli täita, olid: tuleohutus ja leegi kustutamine; veeohutus ja päästerõnga viskamine; rongiohutus ja kampaanialauseste kokku panemine ning lahti rääkimine; esmaabi ja haavade sidumine; pommiohutus ja filmi vaatamine; liiklusohutus ja liiklusreeglite tundmine; häirekeskus ja erinevate hädaabinumbrite teadmine; elektriohutus ja põhitõdede teadmine. Kõige lõpuks tuli igal rühmal teha ohutusõppe-teemaline plakat.

Heimtali Põhikooli õpilane Kauri Orason kustutab leeki

1. ja 2. klassi õpilased olid nende teemade läbi tegemiseks pisut noored, seetõttu käisid nemad klassijuhatajatega oma tempos erinevates punktides. Pommiohutuse punkti neid ei viidud ja tuleohutust jälgisid kaugemalt.

Tiia Parik, veeohutuse assistent: Mulle tundus, et lapsed kuulasid päris usinalt ja püüdsid kaasa teha, mõnda oli vaja rohkem julgustada. Kui algul viskasid rohkem nalja, siis õige pea tegid asjalikult kaasa. Rühmad hoidsid kokku. Julgustasid üksteist, et kõik saaks läbi proovida.

Eero Metsvahi, häirekeskuse assistent, direktor: Esmakordselt meie koolis, iga-

ti positiivne ettevõtmine, väga põhjalik. Käisin ringi ja vaatasin ka teisi punkte. Juhendavad õpilased esitasid infot väga professionaalselt. Kõige rohkem jäid rühmad hätta esmaabipunktis, kui oli vaja korraga kuulata, koostööd teha ja esmaabi anda.

Kristi Tikkerbär, pommiohutus: Juhendavat õpilast minu punktis ei olnud, kuna see oleks lapsele väga raske kogemus – olla poolteist tundi selle info sees. Näitasin õpilastele filmi „Ära puutu pommi!“ ja jagasin lisaselgitusi. Osa õpilastest filmi vaadata ei soovinud, nemad said lugeda paberilt pommiohutuse kohta. Õpilased, kes minu juurest lahkusid, leidsid, et see oli väga jube! Loodan, et saadud info mõjus lastele ja nad ei soovi lõhkeainetega tegemist teha.

Tiiu Allas, turvaülem: Tore päev oli. Punktides olid lapsed asjalikud, õpetajad ka. Midagi uut said ilmselt kõik sellest päevast.

Urve Mukk, rongiohutuse assistent: Juhendaja oli minu punktis väga tubli, ta oli oma teksti läbi mõelnud. Kõige rohkem imestust valmistasid vastused küsimustele. Kui pikk on reisi- ja kaubarongi pidurdusteevõrd? Vastused algasid meetrite pakkumisest kuigi vaja oli jõuda 1 ja 2 kilomeetrini. Praktilise ülesande oskasid lahendada peaaegu kõik täies ulatuses.

Anneli Sims
Heimtali Põhikooli eripedagoog ja „Lumejäneste“ juhendaja

Holstre koolipere ühiselt Jääaja keskuse ees

Õppereis Jääaja keskusesse ja Kalevipoja muuseumi

Ühel septembrikuu hommikul sõitsime kooliga õppereisile Jõgevamaale.

Kõigepealt külastasime Kalevipoja muuseumi, kus räägiti muuseumi ajaloost ning Kalevipojaga seotud lugusid ja legende. Giid näitas meile suurt käsikirja raamatut, mis on puidust tehtud. See polnud originaalne, vaid järgi tehtud, kuna originaalne raamat on soomlaste käes. Soomlased pole seda raamatut nõus tagasi andma. Samuti sai juba varem õpitut kinnistada. Huvi pakkus lugu Kalevipoja mõõgast, mis pidi Kalevipoja muuseumi lähedal järves lebama. Seda olevat isegi nähtud. Legendi järgi mees, kes selle

mõõga veest välja tõmbab, on järgmine Eesti kuningas. Võisime vaadata muuseumis ringi. Seal oli väga palju vanaaegseid asju. Sai näha vanu kettaga telefone, tööriistu ja vanemateagset koolivormi: ruudulist seelikut ja sinist pluusi.

Järgmine peatuspaik oli Jääaja keskus. Esimesena hakkasid silma filmist „Jääaeg“ tuttavad tegelased Diego ja Manny. Nad olid nii suured, et ei saanud märkamatuks jääda. Jääaja keskuse hoone oli kolmekorruseline ning tegevust ja uudistamist oli küllaga. Seal sai tähti vaadelda, näha jääaja loomatopiseid: mammutit, koopalövi ja ürghirve, vaadata erinevaid filme looduse ja kliimamuutuste kohta ning

katsetada ise huvitavaid asju. Saime ka Saadjärvel parvega sõita. Järv asub Jääaja keskuse kõrval. Parvetamas me ei käinud ainult lõbusõidul, vaid püüdsime erinevaid veetaimi ja täitsime töölehte, kuhu pidime kirjutama taime nime ja tunnused. Veealune maailm on tohutult rikas.

Oli huvitav ja hariv päev.

Melany Lensin ja Mirabell Veli,
7. klass

Holstre kooli õpilaste põneva loodusõppepäeva rahastas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Irma Tooming, projektijuht

Kalevipoja muuseumi külastamas

Palojärve RMK telkimisplatsil on ka mugav grillialus ja pingid einestamiseks

Jää hüvasti suvi 2016...

Täna silma rahvamaja „Rõõsameelsete ajaviiteklubil“ on tavaks saanud suve lõpu tähistamine väljasõitudega RMK matkaradadele. Nii ka sel aastal, kui 13.septembril istusid Kalmetul Viljandi valla mugavasse bussi 16 pensionäri ja sõit Põlvamaale läks lahti.

Pooleteise tunni pärast olimegi Saesare paisjärve ääres, kuhu saabus ka jõelaev „Lonny“, et meid lõbusõidule viia. Giid tutvustas meile paisjärve ja Ahja jõe vaatamisväärsusi, kivipaljandeid ja rääkis meile haruldasest jäälinnust, kes tihti saatvat jõelaeva. Kahjuks sel päikesepaistelisel päeval ta meie laeva saatma ei ilmunud. Pärast peaaegu tunni pikkust laevasõitu suundusime läbi iidse ürgmetsa 3 km matkarajale, kus Ahja jõe orus asuvad Väike- ja Suur Taevaskoda. Imetlesime vaatamisväärsusi, ürgset metsa, liivakaljus asuvat Neitsikoobast, imelisi vaateid Ahja jõe, kaunist Emalätet, mille vesi olevat ravitoimega nagu vanarahvas räägib. Umbes 20 m kõrgune liivakivisein ja all asuv muruplats moodustavad Suur Taevaskoja loodusliku kõlakoja. Siin tegime väikese puhkepausi, kus tegime pilte ja tundsim röömu lõppeva suve kaunist päevast. Teel bussi juurde sai samblikust mõni seen üles korjatud ja korvi pistetud, kuid suuremat saaki siiski ei olnud.

Palojärve RMK telkimisplatsil tegime pikema peatuse, et koos vorste grillida, kodust kaasa võetud head ja paremat maitsta ning muljeid vahetada ja tulevikulaane arutada.

Ootamatult oli päike juba madalale laskunud, korjasime asjad kokku ning alustasime kojusõitu rahulolevate ja rõõmsatena.

Suur Taevaskoda ja Rõõsameelsed sügismatkal

Seltskond jõeleaval Lonny lõbusõitu nautimas

Suurimad tänud siinkohal Täna silma rahvamaja töötajatele Pille Sihver'ile ja Meelis Utt'ile, kes meile selle meeliülendava suvepäeva korraldasid. Tänu ka

abivalmis ja sõbralikule Viljandi valla bussijuhile Jürile.

Anne Meiesaar
Pensionär

Jällegi teistmoodi sportlik päev

Kalmetu Põhikoolis toimus 14. septembril üleeuroopalise spordinäda- ja raames üks tore ja sportlik päev.

Klassikaline spordipäev on meie koolis juba ammu unustusse vajunud ja võistlusalad tehakse ära tunni raames. Katsume igal sügisel ja kevadel leida uusi ja huvitavaid sportlikke väljundeid ja kõike seda loomulikult selleks, et lastelele rõõmu valmistada ning sporti tegema motiveerida.

Sellel korral kutsusime külla kolm erineva valdkonna treenerit, kes panid üles nõ jaamad ja tutvustasid oma ala nii teoreetiliselt kui praktiliselt. Igal treeneril oli aega 45 minutit ja niimoodi kolme jaama vahel liikusid lapsed kolme kooliastme kaupa jagatuna.

Sõudjad, suusatajad ja jalgpallurid olid need, kes sellel korral reklaami said.

* Sõudmist tulid propageerima Viljandi Sõudeklubi treenerid Ruth Vaar ja Robert Jürimaa. Ala on eestlaste silmis tänu tublidele sportlastele just palju kuulust saanud ja seetõttu meeldis ka lastele väga. Õpilased olid uhked, et on viljandlased nagu Kaspar Taimsoogi. Suurt rõõmu valmistasid lisaks viljandlaseks olemisele ka sõudeergomeetrid, mis andsid nõ päris sõudmisele ligilähedase kogemuse.

* Suusatajaid esindas meie koolis suusatamise osakonnast Jaan Kallak, kes oli kaasa võtnud päris palju paare rullsuuski. Lapsed olid selliseid asju küll näinud, aga enamustel puudus kogemus nendega sõitmisel. Rõõm oli, et ka seda oli nüüd võimalik katsetada ning väiksemad huvilised said kindlasti targemaks selles osas,

Jalgpall pakkus mänguelamusi!

et kuidas saavad suvisel ajal suusatajad trenni teha.

* Pallimänge esindasid Viljandi JK Tuleviku mängivad treenerid Janar Öunap ja Sander Post.

Jalgpall oli loomulikult kõigile juba varasemalt tuttav ja meelepärane, aga treenerid suutsid ka selle korra ülimalt meeldivaks ja pinget pakkuvaks teha.

Vaheldus, uuendused ja külalised on siiani alati lastele meeldinud ja nendes spordi vastu rohkem huvi tekitanud. Miks selliste üritustega jätkata? Näiteks peale viimast üritust läks nii mõnigi laps sõudmise trenni, koju jutuga, et talle pakub

Kalmetu kooli juures sai proovida rullsuuskadega suusatada

huvi suusatamine ning koolis alustab tegevust Viljandi JK Tuleviku abiga jalgpallitreening väikestele ja suurematele.

Kasu oli mõlemapoolne. Meie saime motiveerida lapsi sporti tegema, veeta koos ühe sportliku päeva ja tutvustada neile erinevaid spordialasid ning klubid said omakorda reklaamida endid ja seda kui põnev on just nende ala.

Suured, suured tänud külalistele, kes leidsid oma kiire elutempo juures aega, et tulla ja tutvustada endid ning enda spordialasid.

Dagmar Hekki

Euroopa keeltepäev Heimtali Põhikoolis

Kas teadsid, et maailmas on 6000-7000 keelt ja neid räägib 7 miljardit inimest, kes elavad 189 iseseisvas riigis? Euroopas kõneldakse ligi 225 põliskeelt. Heimtali Põhikool tähistas sel aastal esmakordselt Euroopa keeltele pühendatud päeva 26. septembril. Keeltepäeva eesmärgiks on tähtsustada keeleõpet, et soodustada kultuuridevahelist mõistmist ning säilitada kultuurilist mitmekesisust.

Pöörasime erilist tähelepanu keeltele, mida meie enda koolis õpetatakse. Näiteks kaheksanda klassi õpilased tutvustasid ühe vahetunni jooksul 1.-5. klassi õpilastele vene keeles olulisi sõnu. Nooremad koolikaaslased said selgeks mõned vene keelsed sõnad nende häälduses ja kirjas. Kuues kuni üheksas klass panid välja klassi esindusvõistkonna ning nemad said endale ülesande meie emakeeles lahendada fraseologismi mõistatusi. Ülesannete lahendamine nõudis eesti

Jakub Zygmunt – külaline Poolast oma keelt ja kultuuri tutvustamas

keele sõnavaramu ja sõnaühendite tundmist. Parima tulemuse saavutasid seitsmes ja üheksas klass. Selle päeva puhul

käis meil koolis külas Jakub Zygmunt, kes on vabatahtlik Poolast. Ta rääkis inglise keeles poola keelest ja kultuurist. Uus põnev persoon tekitas koolis palju elevust ja nooremad õpilased kasutasid külalisega suhtlemiseks ka kehakeelt, et end mõistetakse teha. Kooliraadio Mõisa Hääli avas oma õppeaasta hooaja ning korraldas võõrkeelse muusika viktoriini, millest sai osaleda kogu koolipere. Kolmel vahetunnil kõlasid kooliraadiost erinevad võõrkeelsed muusikapalad ning osalejad said pakkuda, mis keelega on tegemist. Parimad kooli võõrkeelse muusika tundjad on Rocco Smirnov, Ruudi Miller ja huvijuht Eneli Rimpel.

Loodan, et Euroopa keeltepäeva tähistamine muutub meie koolis traditsiooniks ning see motiveerib noori ja õpetajaid järjepidevalt huvi tundma erinevate keelte õppimise ja kasutamise vastu.

Elis Ramst

Heimtali Põhikooli abiõpetaja

Vanavanemate päev Paistu lasteaias

Päikeseratta rühma tuli vanavanemate hommikule kolm vanaema, kellele üle meil oli väga hea meel. Lapsed sõid koos vanavanematega pannkooke moosiga ja külmutatud marjadega. Marjad olid vanaemad ise kodust kaasa võtnud. Peale pannkookide söömist meisterdasid lapsed koos vanaemadega ja vanaemad jutustasid huvitavaid lugusid oma lapsepõlvest. Lõpuks tulid vanaemad lastega õue ja vaatasid, kuidas lapsed õues lustivad ja mängivad.

Marget Martsik

Päikeseratta rühma õpetaja

Piilupartide rühmas möödus vanavanemate päev meeleolukalt ja rahvarohkelt. Kohaletulnud üksteist vanavanemat said vaadata laste hommikuringi, maalida kividele, meisterdada pihlakatest ehteid, külastada kõrvitsatele pühendatud näitust ja maalida kõrvitsaid. Üritus oli rõõmutoov- rõõmsad olid nii vanavanemad kui ka lapsed.

Kristi Kiiman

Piilupartide õpetaja

Vanavanemate päev Päikeseratta rühmas

Vanavanemate päev Piilupartide rühmas

Mihklipäeva laat Heimtali Põhikoolis

Reedel, 30. septembril pidas Heimtali Põhikool traditsiooniks kujunenud Mihklipäevale pühendatud laata, kus oli isemeisterdatud toodetega välja tulnud ei rohkem ega vähem kui 32 kauplejat.

Vanasti oli Mihklipäev pidustuste ja kooskäimiste aeg, sest sel ajal lõppes karjatamishooaeg. Üldiselt lõppes siis soe suvi ning alustati talviste tähtpäevade arvestamist. Samuti ohverdati loomi ning päeva ilmestamiseks peeti meelelahutus-

likku mihklilaata.

Sellel aastal oli Mihklipäeval Heimtali Põhikooli mõisa saal täis asjalikkust, toimekust, usinust. Kogu koolipere oli pühendatud Mihklilaadal osalemisse ning lisaks õpilastele ja õpetajatele oli kaasa löömas ka lapsevanemaid. Kauplemiseks oli kohale toodud pagaritooteid, hoidiseid, mahlasid, õnneloose jne. Eriti populaarsed olid vahvlid ning erilise väljanägemisega käsitöö pulgakommid ja muffinid.

Tänavu anti teist korda välja „Laada Mihkli“ tiitel, mis omistatakse parimale kauplejale. Selle pälvis taaskord 5. klassi õpilane Rait Ritson. Noormees tuli, nägi ja võitis.

Mihklipäeva laat on lisaks kõhutäitele ja meelelahutusele ka sündmus, mis annab osalejatele võimaluse arendada majandamis-, suhtlemis- ja müügiõskust. Uuel aastal uue hooga!

Eneli Rimpel

Heimtali Põhikooli huvijuht

Laadamelus ostmas-müümas.

Fotod: ENELI RIMPEL

Laada Mihkel 2016 on Rait Ritson

Saarepeedi mägede jooksu stardis oli kolm Eesti meistrit

Viljandi valla seeriajooksu viimane etapp toimus traditsiooniliselt Saarepeedil. Ilm oli võistluste alguseks tõeliselt kuldne ja päikseline. Kell 11.00 asusid starti kuuskümmend kaks last, kes läbisid vastavalt üks või kaks ringi pargis.

Sellel aastal oli põhidistantsi stardis maagiline arv jooksjaid - 100. Võistlustele andsid lisaväärtuse Eesti pikamaajooksude meistrid: Heinar Vaine (maratonijooks), Keio Kits (5000m, 10 000m, murdmaajooks) ja Lily Luik (10 000 m).

5 kilomeetrine rada Varese mägedes pidi selgitama selle jooksu parima. Kindla võidu saavutas meie oma valla mees Keio Kits ajaga 16.32,4. Teisena oli finišis Olavi Allase ajaga 16.58,3 ja kolmandana lõpetas jooksu Teet Kokk ajaga 17,25,8. Heinar Vaine lõpetas jooksu neljandana. Kümnen-dana ületas finišijoone esimene naisjooksja Lily Luik 19.43,3, teine koht kuulus Sille Puhule ajaga 21.13,5 ja kolmanda koha saavutas Anette Peltser ajaga 22.34,2.

Saarepeedi jooks on ka Valla seeriajooksu viimane etapp. Arvestust peetakse nende jooksjate vahel, kes on osalenud Staieri talvejooksul, Holstre-Paistu maanteejooksul, Kolme tamme jooksul ja Saarepeedi mägede jooksul. Kõigist neljast jooksust võttis osa 22 jooksuhuvilist. Meeste üldarvestuses oli parim Raivo Nõmm ja naistest Sille Puhu.

III Saarepeedi jooks 2016. Foto: Kädi Salme

Eraldi tahaks välja tuua tõsiasja, et jooksuga alustada pole kunagi hilja. Meie jooksu suur fänn - Aino Tuuling - alustas jooksutreeningutega 70. aastasel ja naudib praegu igat jooksuüritust üle Eesti.

Viljandi valla seeriajooks on aastatega muutunud järjest populaarsemaks, mida näitab kasvav osalejate arv. Jooksu korral-

dusmeeskond tänab osalejaid, sest ilma jooksuhuvilisteta pole ka jooksu.

Info ja suur pildigalerii on saadaval valla kodulehel <http://www.viljandivald.ee/web/seeriajooks>

Kohtumiseni VAK Staieri talvejooksul 24. veebruaril 2017 Päril!

Anne Freimuth

Kultuuri- ja rahvatervisespetsialist

Paistu lasteaed pidas 23. sünnipäeva

Paistu lasteaia avamise päev on 30. augustil 1993a. Kuna sellel ajal on tavaliselt lapsi vähem, oleme otsustanud lasteaia sünnipäeva pidada septembri esimesel reedel.

Ühel ilusal päikeselisel päeval (reedel, 2. septembril) lendaski Paistu lasteaia õuealale suur-suur „Mesimumm“, kes tuli lastele lasteaia sünnipäeva puhul õnne soovima. Lapsed olid küll natuke ehmunud, aga kui tuvastati, et see on ikka inimene, saadi ka hirmust võitu.

Mesilane Kai laulis ja mängis õues lastega ringmänge. Elevust tekitas komide otsimine õuealalt, mis pidid kuskil peidus olema. Loomulikult olid lapsed kommi otsimisel väga agarad ja leiti ka korvike mängumajast üles. Suud magusaks tehtud, tuli toreda mesilasega teha ka üks korralik fotosessioon iga rühmaga eraldi. Ja siis lendas mesilane Kai meie lasteaia ära, lubades järgminegi kord meile külla tulla.

Tiia Randpere,

kes on Paistu lasteaia õpetaja alates selle avamisest

Kohtumine mesimummuga oli põnev!

Kas kool saab valmis?

Legend pajatab meie pealinna kohta, et see ei saavat kunagi valmis... Nii võib vist öelda ka kooli kohta. Koolis toimuvad pidevad muutused ja arendused, et pakkuda lastele ja õpilastele parimaid võimalikke tingimusi ja lahendusi arendavaks ning põnevaks kooliteeks.

Samas hoiame alles ja väärtustame seda, mis teeb ühest majast „meie kooli“ ja on meie õpilastele, vanematele ja kollektiivile oluline. Need on meie inimesed, traditsioonid ja koosolemise aeg.

Mida uut pakub Saarepeedi Kool selle aasta sügisest oma lasteaia lastele ja kooli õpilastele? Õpilasperre tuli juurde kaheksa põnevil ja ootust täis 1. klassi õpilast, kes tarkusepäeval kinnitasid, et koolis käiakse targaks saamas.

Toimeka õpetajate meeskonnaga on sellest aastast liitunud eesti keele ja kirjanduse õpetaja Anu Mikkor, eripedagoog ja 5. klassi eesti keele ja kirjanduse õpetaja Karin Põldma, muusikaõpetaja nii koolis kui ka lasteaias Egle Sild, käsitöö ja kodunduse õpetaja Ille Mirka ja lasteaiaõpetaja Eva-Loona Ebber.

Sellest õppeaastast on Saarepeedi Koolis kokkuvõttev hindamine trimestrite kaupa. Õpilaste õpitulemustest tehakse hindelised vahetkokkuvõtted 25. novembril, 3. märtsil ja 2. juunil. Neli koolivaheaega jäävad kehtima nii nagu seni on olnud. Meie õpilased ja ka lapsevanemad hindavad väga kooli ümbritsevat loodust, mis pakub õuesõppe läbiviimiseks ja lastele aktiivseks õues tegutsemiseks palju võimalusi. Sellelega seoses pakume oma õpilastele süvendatumalt loodusõpet.

Pärast õppetööd on võimalus õpilastel osa saada järgmistest huviringidest:

liiklusring (juhendaja Meret Anson), spordiring (treener Eveli Peterson), kunstiring (juhendaja Liivia Kriisa), ballett (juhendaja Kirli Suve) ja mudilaskoor (juhendaja Egle Sild). Oma treeningrühmad avas juba kevadel kooli juures Viljandi Jalgpallklubi Tulevik (treener Rait

Kollaaž Saarepeedi kooli elust ja melust ja eelkõige meie lastest!

Oja). Ootame ka uusi liitujaid! Sellest aastast toimuvad balletitunnid ka lasteaia pisikestele preilidele. Lasteaed läks paberkanjal päevikute täitmise asemel üle e-lasteaiale. Nii on võimalus lastevanematel näha päeva jooksul tehtud tegevuste kirjeldusi ja tundides tehtut.

Suvel toimus koolimajas usin ehitustöö. Remonditud said õpilaste söögisaal, kaks klassiruumi, lasteaia riietus- ja tualettruum. Ühte klassiruumi paigaldati interaktiivne tahvel. Koridoridesse said õpilased mõnusaks olemiseks hoolekogu

jõulukohviku tulu eest soetatud kott-toolid. Veel enne lume tulekut on plaanis rajada mänguväljakule uus paviljon.

Kooli sündmustest, huviringide toimimise aegade ja muu vajaliku kohta on võimalik saada infot kooli kodulehelt: saarepeedi.edu.ee

Soovime oma lasteaialastele, õpilastele ja vanematele põnevat ja avastusterohket kooliaastat.

Saarepeedi koolipere nimel

Meret Anson

Huvijuht-sekretär

Piilupartide rühm vanematega tervisenädala matkal

Päikeselisel septembri öhtupoolikul, tervisenädala keskel, suundusid Piilupartide rühma lapsed koos vanematega matkama Sinialliku radadele. Kuna rühma tuli mitmeid uusi väiksemaid lapsi, oli võimalik tutvuda omavahel looduse keskel. Matkarajad läbitud, trepid ületatud ja üllatusjooks tehtud, olime välja mõelnud mõned toredad tutvumismängud lastele ja ka vanematele. Mängude vahele mahtusid ka lõkke tegemine, pikniku pidamine ja vahukommide küpsetamine.

Aitäh kõikidele suurtele ja väikestele Piilupartidele toreda matka eest.

Piilupartide õpetaja **Tiia Randpere**

Piilupartid ja sõbrad matka lõpul ühispidil

Paistu kooli algklassid matkal Siniallikule

Paistu Kooli algklasside õppeaasta algus

9. septembril „istusime“ kõik reipalt „koolipinki“. Tegelikult toimus üks tore sportlik päev looduses. Vanemate klasside õpilased tegid ringi ümber Viljandi järve, kuid 1.-4. klassi õpilased matkasid Loodist Siniallikule. Ilm oli päikesepaisteline. Nooremad matkasellid uurisid lähemalt metsas kasvavaid seeni ning puid, nende lehti ja vilju. Peateemaks olidki puud. Sai nii õppida, mängida kui joonistada.

19.–23. septembril korraldati sügise sünnipäeva auks KÕRVITSA NÄITUS. Näitusele tõid lapsed kodust erineva suuruse ja kujuga kõrvitsaid, meisterdusi kõrvitsast või suvikõrvitsast. Kunstitudes vooliti, maaliti ning meisterdati erinevatest materjalidest neid kasulikke köögivilju.

22. septembril käisid 3. ja 4. klassi õpilased Tartu Tähetornis uurimas tähesüsteemi ning seda, mis on vulkaanid ja maavärinad. Teoreetiline õpe oli väga oskuslikult põimitud mängude ja tegevustega. Iga osaleja valmistas väikese päikese-süsteemi ja voolis vulkaanikraatri. Lastele meeldis see väga. Kõige rohkem elevust tekitas aga ikka bussisõit.

Kuna oktoober on kuulutatud pudrukuuks, siis võtsid sellest osa ka meie kooli 2. ja 4. klassi lapsed. Pöörasime suuremat tähelepanu teraviljadele ja teraviljatoodele. Valmistasime üheskoos putru, mille muidugi ühiselt ära söime. Lisaks tegime veel ühe lisatoidu, mille staariks oli teravili.

2. klassi puder valmis neljaviljahelvestest. Peale panime maasikamoosi ja kookoshelbeid. Lastele puder väga maitsev. Sõid ja kiitsid ka need, kes muidu putru ei armasta. Lisaks küpsetasime 8-viljahelvestest pätsikesi.

4. klass keetis putru kaerahelvestest.

2. klassi ühine pudrusöömine

4. klass valmistas nii putru kui röstitud 8-viljahelvestest magustoitu

Lisaks valmis röstitud 8-viljahelvestest ja rukkikamavahust kihiline magustoit.

Oleme ühe kuuga jõudnud palju vahvat ja huvitavat ära teha. Toredalt alanud

kooliaasta kogub alles tuult tiibadesse. Näis, mis ees ootab...

Klassiõpetajad

Triin Vaiksoo ja Koidu Vaks

Hea laulusõber!

Mulgi segakoori rõõmus ja nooruslik seltskond kutsub koori lauljaid. Kooris laulab inimesi üle Viljandimaa ja kaugemaltki. Ees ootab palju ühiseid ettevõtmisi ning esinemisi. Rohkem infot küsi saarmadli@gmail.com või fb-s Madli Saar

EELINFOKS KÕIGILE LAULULASTELE JA -ÕPETAJATELE

Laupäeval, 26. novembril 2016.a, kell 12.00 Ramsi Vaba Aja Keskuses

Viljandi valla laste duettide-ansamblite

III LAULUPÄEV „KOOS ON JULGEM“

Kutsume osalema Viljandi valla lapsed vanuses 2-16 aastat.

Ootame laulukollektiive duetist ansamblini.

Lauluvalik on vaba ja laulame sellest mis meeldib.

Pole tähtis, kas Sa laulad koolis, lasteaias, huviringis või ema-isa juhendamisel kodus. Täpsem info ja registreerimisvorm Viljandi valla kodulehel! Kohtumiseni!

Mulgi Kultuuri Instituudi üritused 2017 sügisel

24.10. Mulgimaa traditsioonilised toidud. Juhendab Alli Laande. Koht: Lilli loodusmaja

27.10. Mulgi Konverents IV. Mulgi ehituspärandi mõju Eesti kultuuriruumis. Koht: Karksi valla kultuuri-keskus

09.11. Mulgimaa traditsioonilised toidud tänapäeva võtmes. Toiduvõrgustiku loomine Jõgevamaa näitel. Juhendavad Ülle Jukk + kohalikud kokad. Koht: Kärstna mõis

23.11. MKI 20! Mulgi aabitsa esitlus ja Mulgimaa Uhkuse väljakuulutamine. Koht: Ala põhikool

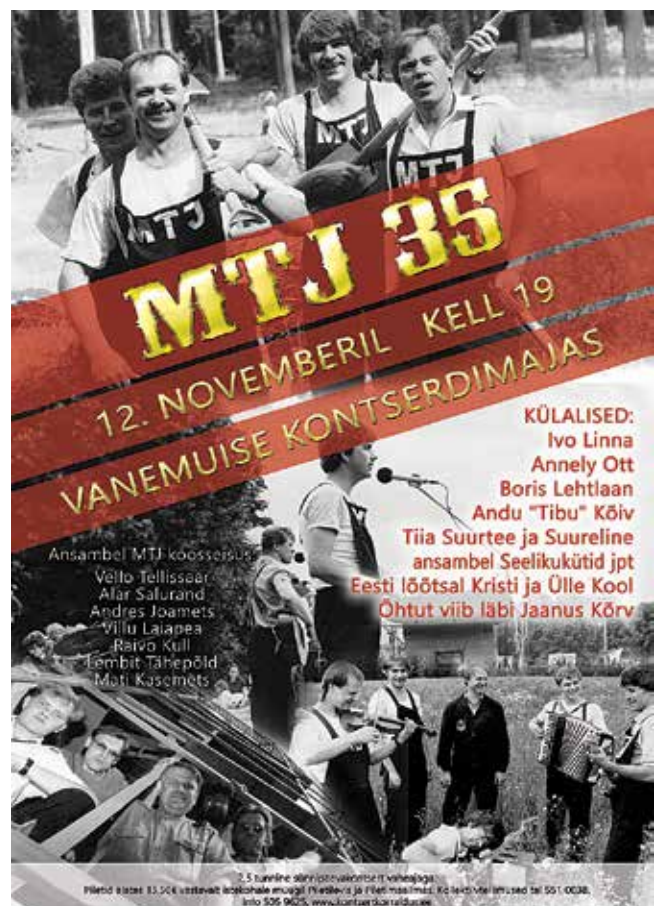
25.11. Mulke talvekuul. Koht: Halliste rahvamaja

30.11. Mulgimaa toiduvõrgustikku ettevalmistav tegevus. Ettekanded: Kaja Allilender, Merle Vall - Lõunakeskuse Taluturg ja Maitse Lõuna Eesti ning Triinu Akermann - Peipsimaa Kogukonnaköök. Koht: Kopra talu, Tuhalaane

Liitu ka juba sügishooaega alustanud Mulgi murderingidega Tarvastus, Tõrvas ja Tartus!

Eelregistreerumine ja info kõikide ürituste kohta: mki@mulgimaa.ee, Kaja Allilender 5185371

Vaata täpsem ürituste info: www.mulgimaa.ee

Viljandist Stockholmi!

Viljandi valla välisreis viib meid 26.–30. juunil 2017 Kesk-Rootsi Dalarna maakonda, mis tõlkes tähendab orgude maad ja viitab kahele jõe, mis moodustavad Ida- ja Lääne jõeoru. Dalarnat iseloomustavad metsad ja mäed, Siljani järv, rootsipunased majakesed, rikkalik folkloor ja käsitsi maalitud lilleustrilised puidust esemed. Teel Siljanisse teeme peatuse Avestas, 13-meetri kõrguse punase hobusekuju, Dalahästi juures. Dalahobustest on praeguseks saanud üks tuntumaid suveniire, mida Rootsimaalt kaasa ostetakse. Külastame kunstnik Carl Larssoni perele kuulunud majakest Väikest Hytttäsi. Ööbimine Falunis. Suusameka Falunit nimetas Rootsi kuninganna Kristina riigi kroonijuveeliks, mis pani aluse Rootsi rikkusele.

Peale hommikusööki teeme põneva ekskursiooni Faluni vasekaevanduses, mille kõrge oli Rootsi Suurriigi ajal, kui sealt varustati vasega kogu Euroopat. Falunist on leitud kullamaaki ja kuulsat rootsipunase värvi pigmenti – Rootsi vääramatut sümbolit – kaevandatakse senini.

Reis jätkub Siljani järvestu äärde, mis on meiupuude päriskodu. Järv ise on tekkinud mereoriidi kukkumisest. Sõit Uppsalasse ja ööbimine hotellis. Uppsalas asub Põhjamaade vanim ülikool, mis rajati juba 1477 a. Näeme ülikooli endist peahoonet Gustavianumit, kuhu 17. saj. mahtus kogu ülikool auditooriumide, söögisaali, professorite ja üliõpilaste eluasemete ja veinikeld-

riga. Vaatame ülikoolihooneid ja saame teada, kuidas oli kuulus lillekuningas Carl von Linne seotud Uppsalaga. Külastame kuningate ja kuningannade kroonimiskirikut Uppsala Toomkirikut, kuhu on maetud Gustav Vasa ja tema kolm abikaasat ja kus hoitakse Püha Eriku ja Püha Birgitta säilmeid. Näeme Uppsala lossi, millest juhi ka Eesti- ja Liivimaa ja kus kuningas Gustav II Adolf pidas läbirääkimisi, mille tulemusel astus Rootsi Kolmekümneaastasesse sõtta. Seejärel jalutame Rootsi vanas kaubanduskeskuses Sigtunas ja sõidame Stockholmi. Öhtul väljub laev Stockholmist Tallinnasse. Reisi lõpp Viljandis.

Soodushind 324EUR!

Hind sisaldab: Mugavustega buss, laevapiletid Tallinn-Stockholm (4-inimese kajutis), majutused koos hommikusöökidega, giid-grupijuhi teenused.

Põhjalikum info Maimu-Ester Erendi 5902 9171

KODUMASINATE REMONT

Helista: 517 9771

Olete oodatud!

24. oktoobril kell 18.00
Päikese- ja tervisetuppa

Sakala 3b, Viiratsi,
Viljandi vald osa võtma
kokkamise töötoast.

Värske pasta taigna ja
pelmeenide
valmistamine.

Valmistame koos:

*** pasta taigna, millest valmib**
“Löhepasta”

*** vormime käsitsi pelmeene.**

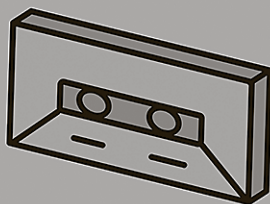
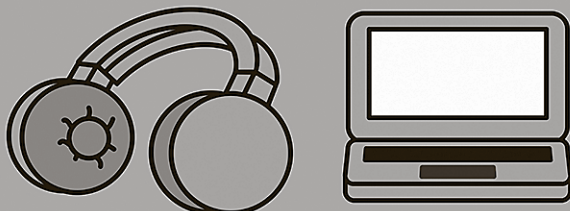
Registreerimine tel.:

53941924 - Marge Muhuste

Osalustasu: 10 eur [sisaldab
õppematerjale ja toiduaineid]

Koolitajad: toitumisinõustaja
Maire Vesingi ja zepter'i
konsultant Marge Muhuste.

LAN PIDU 2016

29.10.16

15.00-00.00
VIIRATSI RAHVAMAJA

Pehme
mööbli
parandus.

Lossi 40,
Viljandi,
Telefon
553 3058

AP
ARVUTID & PRINTERID

ARVUTITE PARANDUS
MÜÜK, REMONT, HOOLDUS

Tel: 58 122 102

E-post: arvuti@parandus.ee

PRINTERITE PARANDUS
MÜÜK, REMONT, HOOLDUS

Tel: 53 835 121

E-post: printeri@parandus.ee

Töökoda asub Viljandi Vallas, Pinskal

WWW.PARANDUS.EE

TANTSUPIDU

HEIMTALI

MÕISAS

29. OKTOOBRI

KELL 20

ansambliga

ONUPOEG

Pilet eelmüügis 8€ (Heimtal
spordihoones või tel 4351090),
Peoõhtul 10€

AVATUD KOHVIK
(oma söök jäta koju)
Eelmüügist piletit ostmisel võimalik
broneerida laudkond nimeliselt

Õnnitleme novembrikuu sünnipäevalapsi!

99			70		
AINU REBANE	27.11.1917	Ramsi alevik	EVİ KAIK	04.11.1946	Verilaske küla
96			NURMI NURMEKIVI	06.11.1946	Vardi küla
LİNDİ TIKK	01.11.1920	Valma küla	ESKO KÄHAR	07.11.1946	Vana-Võidu küla
94			JAAN SOSI	09.11.1946	Võistre küla
ELGİ ÖUNMAA	23.11.1922	Matapera küla	PEETER KÜTT	11.11.1946	Mustapali küla
93			RUDOLF TOSS	11.11.1946	Saarepeedi küla
ARTUR LUUBERG	15.11.1923	Sultsi küla	ALEKSEI SMIRNOV	14.11.1946	Viiratsi alevik
92			PALMI BETLEM	17.11.1946	Viiratsi alevik
HELMİ-MARİE			AITA HANSSON	21.11.1946	Tõmbi küla
TUUKSAM	01.11.1924	Tänassilma küla	İRJA LEESMEND	21.11.1946	Pärsti küla
HELMİ KURT	17.11.1924	Tusti küla	HELKI HAAVASALU	27.11.1946	Viiratsi alevik
91			65		
ASTİ ÖNNE	08.11.1925	Välgita küla	LEO KUKK	02.11.1951	Vardi küla
90			VİLLU SEIN	05.11.1951	Tusti küla
AGATHE KİNSİGO	11.11.1926	Vana-Võidu küla	REIN HERBST	07.11.1951	Kuudeküla
85			VİLLU OKAS	09.11.1951	Loodi küla
ELMAR KASK	17.11.1931	Tänassilma küla	ELVE HİOB	15.11.1951	Võistre küla
80			SİRJE NIRONEN	21.11.1951	Tohvri küla
HEİNO VABARAND	22.11.1936	Viiratsi alevik	ELVE KIVI	30.11.1951	Päri küla
JELENA MARAN	28.11.1936	Auksi küla	VELLO RAHN	30.11.1951	Matapera küla
OLEV MEIER	29.11.1936	Verilaske küla	60		
75			VLADİMİR MALÖH	01.11.1956	Auksi küla
HELMİ VOİT	03.11.1941	Päri küla	RAİMÖD MADİSSON	04.11.1956	Savikoti küla
AİME PARİK	04.11.1941	Ramsi alevik	MÄRT HÜNERSON	13.11.1956	Karula küla
LİIDI JEŽÖVA	05.11.1941	Mähma küla	LII LIPS	14.11.1956	Jämejala küla
VAIKI SULAOJA	07.11.1941	Heimtali küla	PEETER KOVAL	16.11.1956	Vana-Võidu küla
REIN ARVİSTO	11.11.1941	Puiatu küla	MARIKA KİIVİKAS	19.11.1956	Tohvri küla
TEA KÜLM	16.11.1941	Tõmbi küla	LIIA ROOSALU	22.11.1956	Holstre küla
ALEKSANDER ROOBERG	22.11.1941	Heimtali küla	TAVO PARIIS	22.11.1956	Heimtali küla
VALVE PIIRG	25.11.1941	Sultsi küla	ARNE ANİMÄGI	24.11.1956	Ridaküla
RAİMO LİNNASMÄGI	28.11.1941	Karula küla	JEVGENİA ŽALÖBİNA	25.11.1956	Viiratsi alevik
OLEV İLVES	29.11.1941	Ramsi alevik	URMAS ELMASTE	25.11.1956	Uusna küla
			AIN SAAREPERA	26.11.1956	Ridaküla

Õnnitleme lapse sünni puhul!

4. septembril sündis
Triin Maksimova ja Leho Gromovi
perre poeg **Mattias** Gromov

6. septembril sündis
Anne Olevi ja Merlis Eichelmanni
perre tütar **Mirell** Eichelmann

9. septembril sündis
Katriin Orasoni ja Maidu Saali
perre poeg **Maiko** Saal

21. septembril sündis
Merilin Liivi ja Tenno Valli
perre poeg **Rando** Valli

25. septembril sündis
Triinu Laurendi ja Harles Mogomi
perre tütar **Kelly** Laurend

1. oktoobril sündis
Tuuli Lillevälja ja Riho Luige
perre poeg **Holger** Luik

1. oktoobril sündis
Aiki Aunapi ja Siim Rooalliku
perre poeg **Anti** Rooallik

MÄLESTAME

AIN ADAMSON
8.07.1936 – 25.09.2016
Alustre küla

LEON TÄHT
24.02.1951 – 21.09.2016
Vardi küla

MEIDA JAKOVLEVA
26.09.1927 – 19.09.2016
Pinska küla

LAINE MADISSON
28.12.1927 – 18.09.2016
Jämejala küla

EEVI- KOIDULA RULL
18.05.1938 – 7.09.2016
Paistu küla

HILLAR MUST
21.11.1967 – 5.10.2016
Viiratsi alevik

PALMI PIIR
6.02.1948 – 15.09.2016
Valma küla

HILJA RENNIT
9.06.1932 – 3.10.2016
Tõmbi küla

TÕNU SALONG
25.01.1931 – 2.10.2016
Vana – Võidu küla

LINDA MIHKELSON
15.11.1934 – 3.10.2016
Aidu küla

PEETER AINSOO
26.04.1923 – 2.10.2016
Päri küla

Viljandi Vallavalitsuse väljaanne

Kontakt tel 435 0112 • e-post ajaleht@viljandivald.ee • www.viljandivald.ee